

HERALDIKA

© 2010 Jiří Jánský

Herold - heraldika

Heroldi – odborníci na erby

- působili zejména při turnajích, které organizovali, a přitom kontrolovali erby účastníků
- měli je i panovníci na svých dvorech, kde heroldi vedli turnajové a erbovní knihy
- jejich zásluhou vznikla heraldika jako věda i jako umění

Heraldika a sfragistika

- **Heraldika** je pomocná věda historická, která se zabývá studiem pravidel a zvyklostí, podle nichž se znaky tvoří, popisují, určují a kreslí.

Sfragistika zkoumá materiál, formu, upevnění a obsah pečetí pro účely jejich klasifikace. Hlavní náplní pečetí jsou erby.

Buly: kovové pečeti

Heraldika je také umění

- vzniklé v době gotiky a trvající až do dnešní doby
- má svá pevná pravidla a využívá zejména **STYLIZACE**
- heraldická znamení – erby – užívali nejprve panovníci a šlechta, poté i náboženské instituce a řády, města, cechy atd.
- v době gotiky najdeme erby na architektuře, sochách, obrazech, pečetích, iluminacích, oděvech, koňských postrojích, zbraních, keramice, sklu, zkrátka téměř všude

Vznik heraldiky

- je kladen do první poloviny 12. století, kdy se v letech 1135 až 1155 objevují první znaky ve většině evropských zemí (Anglie, Francie, Itálie, Německo, Španělsko). V Čechách se za první erb považuje plamenná orlice dochovaná na pečetí Přemysla Otakara I. z roku 1192.

Erbovní a turnajové knihy

Scheiblersches Wappenbuch

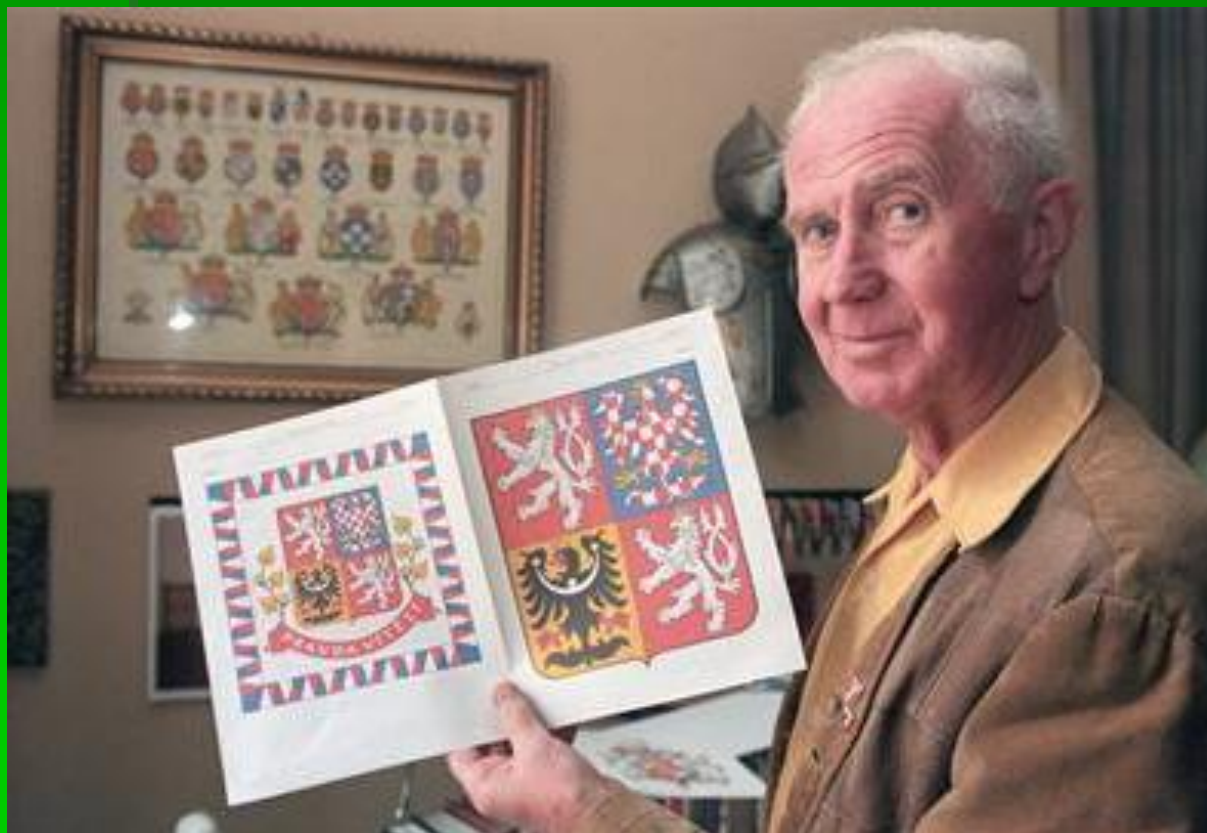

Georg Ruxner – Thurnierbuch 1530

Diz ist eyn Figur vnd eygentliche anzeigung eyns ganzen Thurnirs/ wie der vor
zeiten durch die Ritterchafft vnd vom Adel gehalten. Wiewol was darinn mit Seyl abhawen durch die Grieswertel/ Empha-
hung/ Thurnierung mit den kolben/ Cleynere abhawen mit den schwerten / Etraffung des schlagens/ Schrandensichens
vnd außsichens ic. gehandelt worden.

Heraldická komise Parlamentu ČR

**plk. v. v.
Jiří Louda**

AUGUST SEDLÁČEK

Atlasy
erbů a pečetí
české a moravské
středověké
šlechty

SVAZEK 5

Edidit
VLADIMÍR RŮŽEK

ACADEMIA

VYŠEHRAĐ

Karel
Schwarzenberg
HERALDIKA

Johann Siebmacher

Vojtěch Král z Dobré Vody

DIE POPPEL V̄: LOBCOWITZ.

V̄: LOBCOWITZ VND HASENSTEIN.

V̄: COLOBRATH.

V̄: SCHMIRITZ.

V̄: WARTTENBERG.

V̄: KOLNITZ.

V̄: MOSHEIMB.

DIE STADLER.

V̄: BERNSTEIN.

TRETZKA Z̄: LINDA.

V̄: STERNBERG.

V̄: HASENBURG.

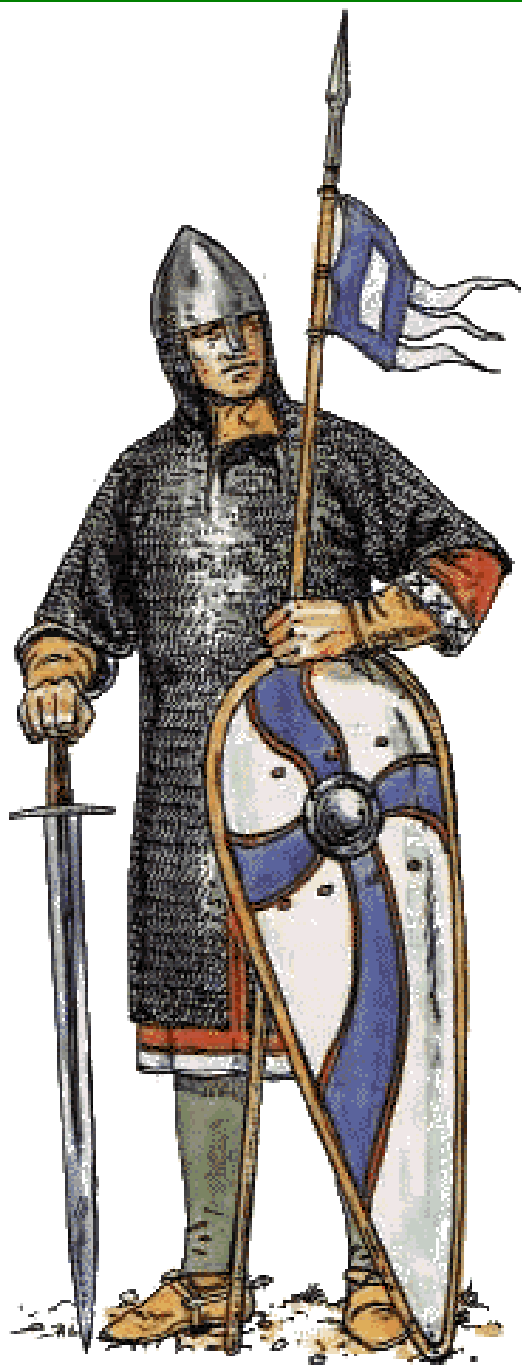
1050030-0330506

Wappenbuch

Tapiserie z Bayeux - smrt krále Harolda

Normanské štíty

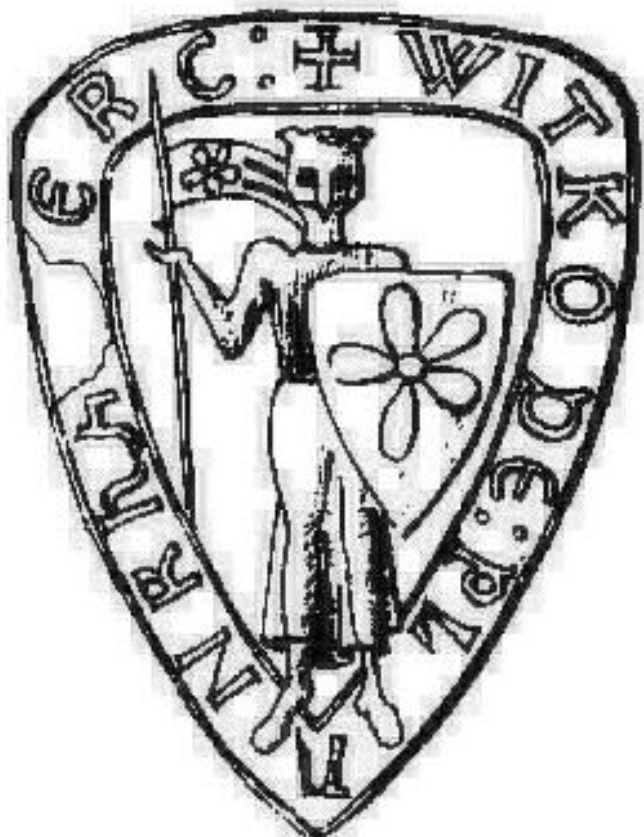

2. křížová výprava 1147 - 1149 Ludvík VII., Konrád III., Balduin III., kníže Vladislav II.

Hroznata Tepelský 1197

Vítek
z Blankenberga
1220

Jindřich III.

Plantagenet

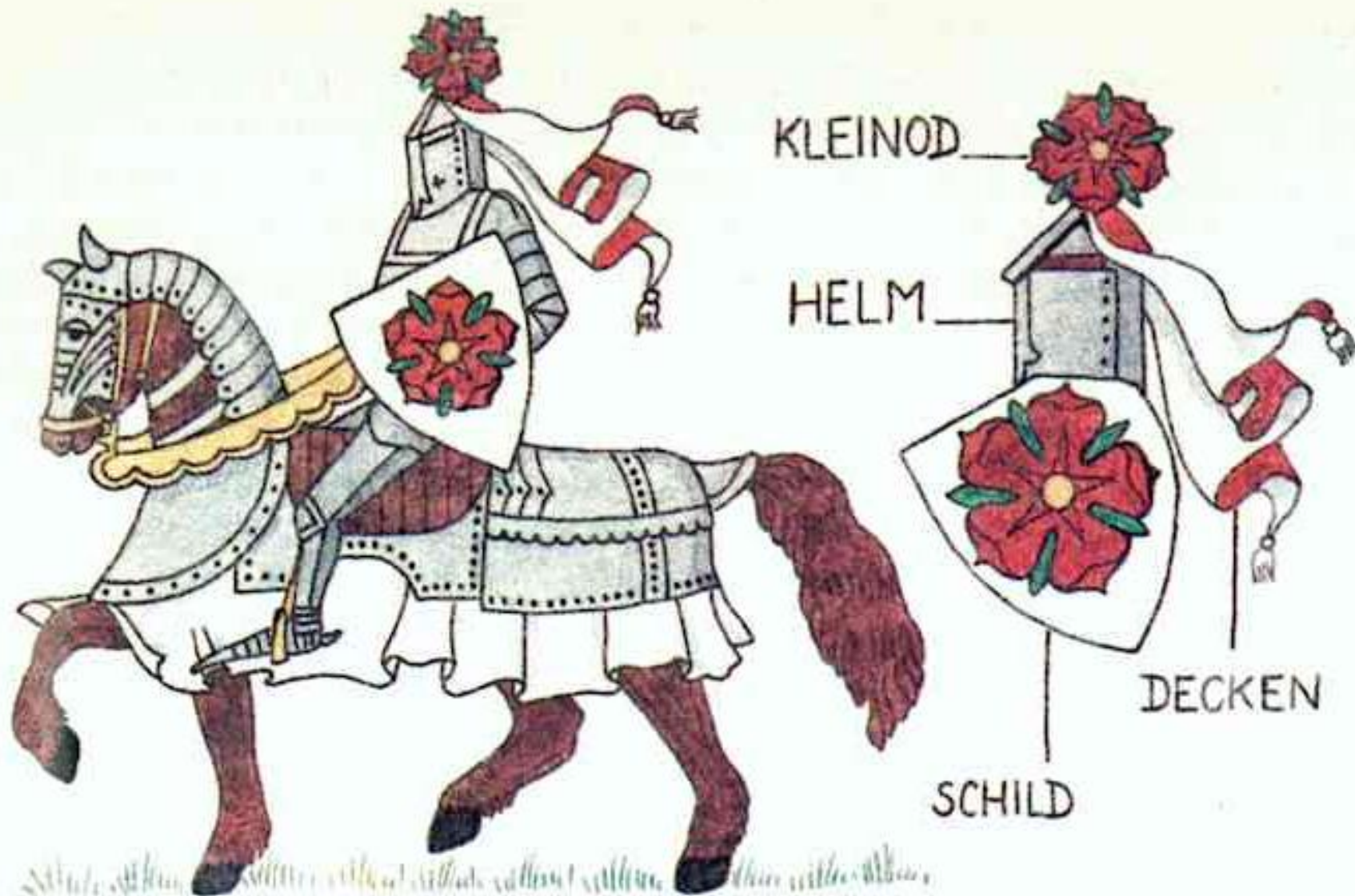
1255

trojhranný

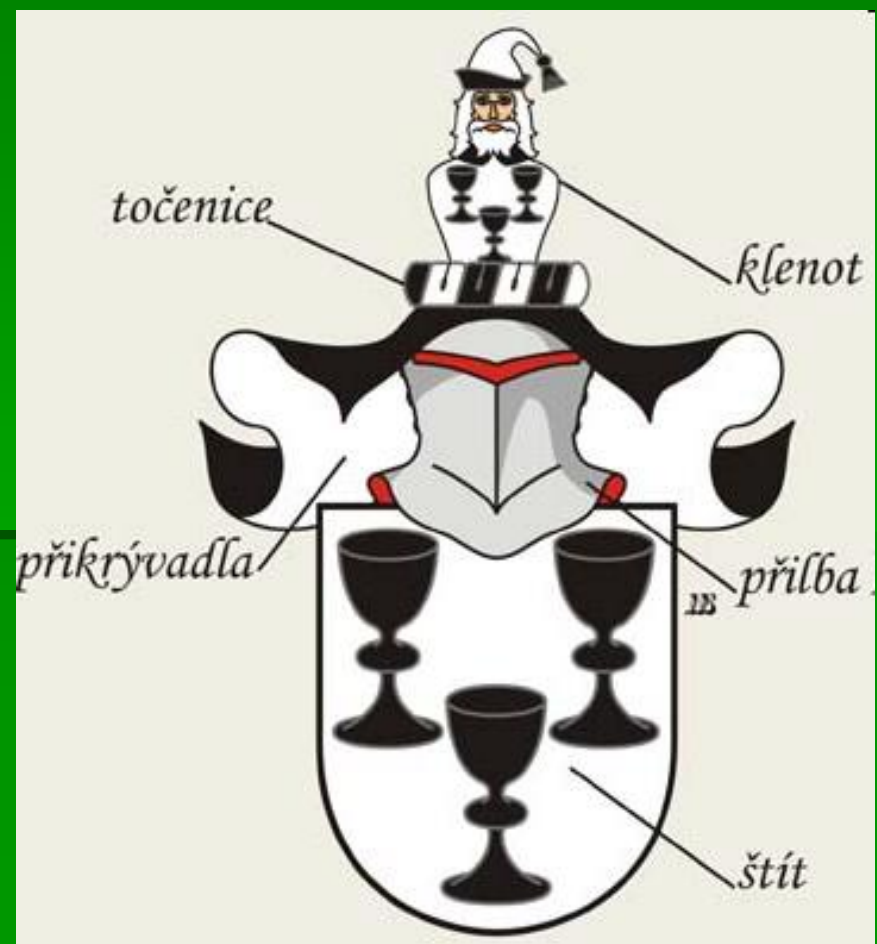
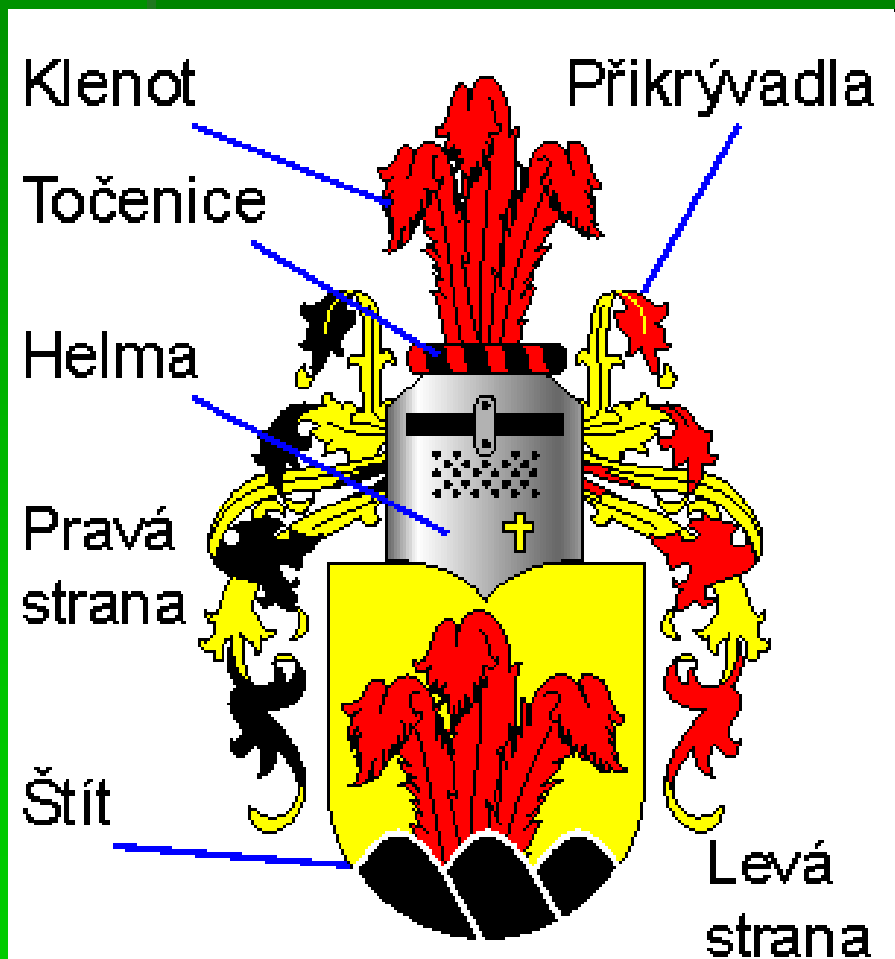
gotický

štít

Odvození erbu od rytířské výzbroje

Součásti šlechtického erbu

Na štítě bývá jedno nebo více znamení

Bájná zvířata: drak – saň - jednorožec

Meluzína

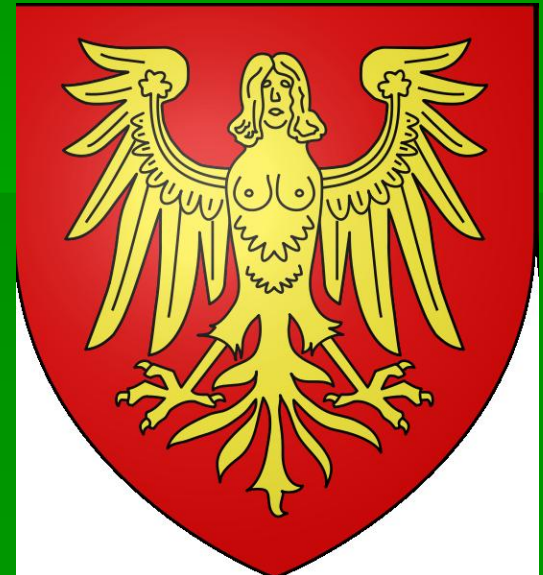
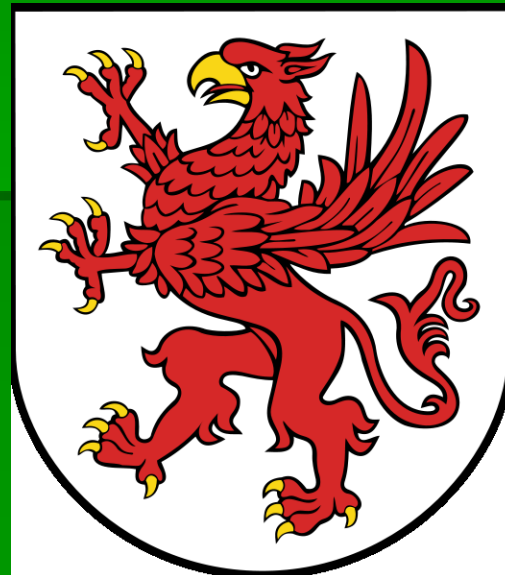
(Jan Lucemburský,

Kolín)

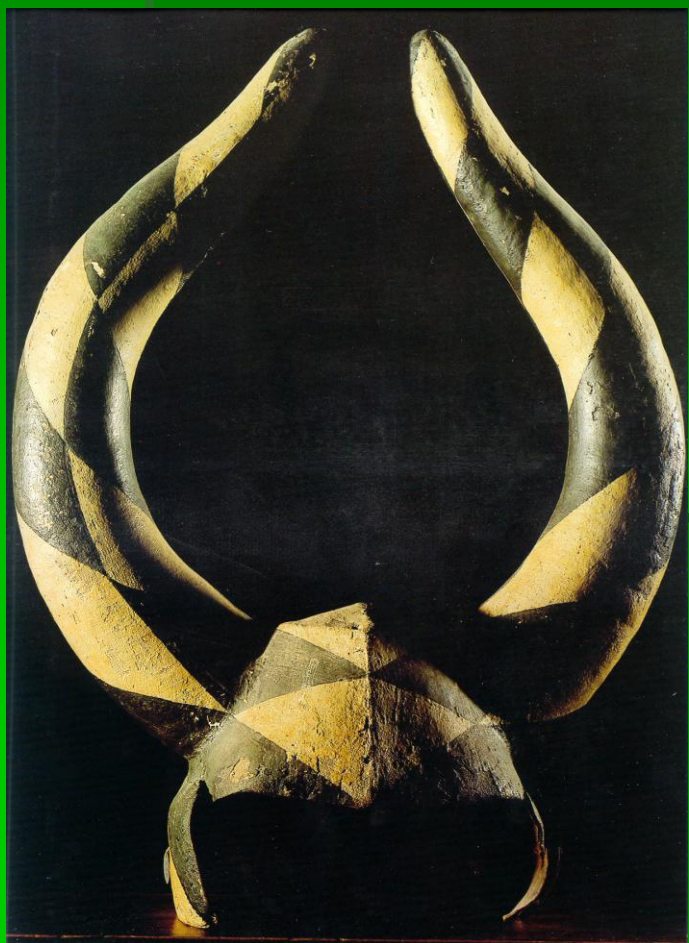
Pegas

Gryf (Pomořansko)

Harpyje

Heraldický klenot

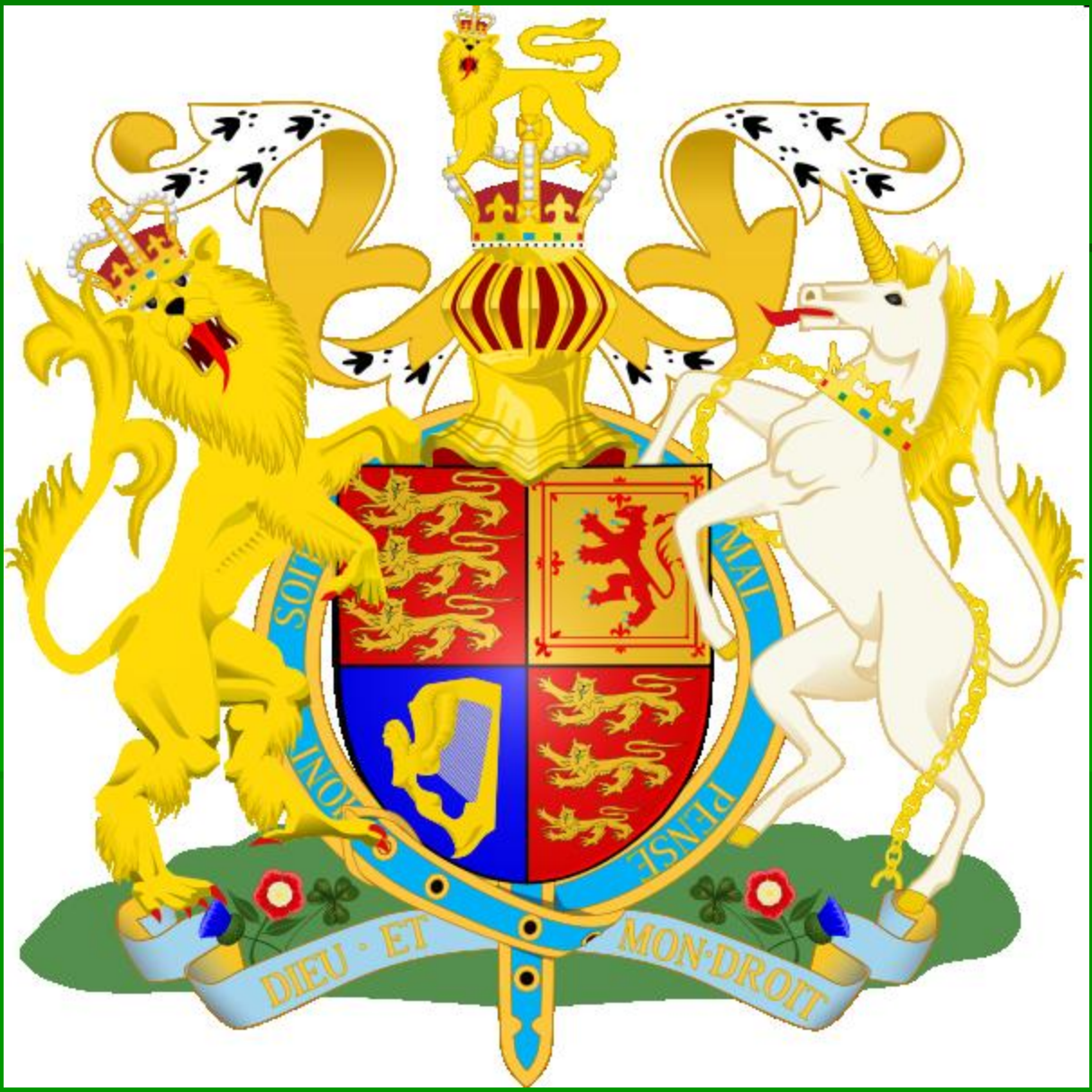
Točenice a klenot

Prohlídka klenotů před turnajem

3 7 0 3 N = 0 3 0 4 4 0

0 = 3 0 4 = 4 0 4 0 4 0 4 0

Štítonoši znaku Rakouského císařství a srdeční štítek

REUSEN V. PLAWEN.

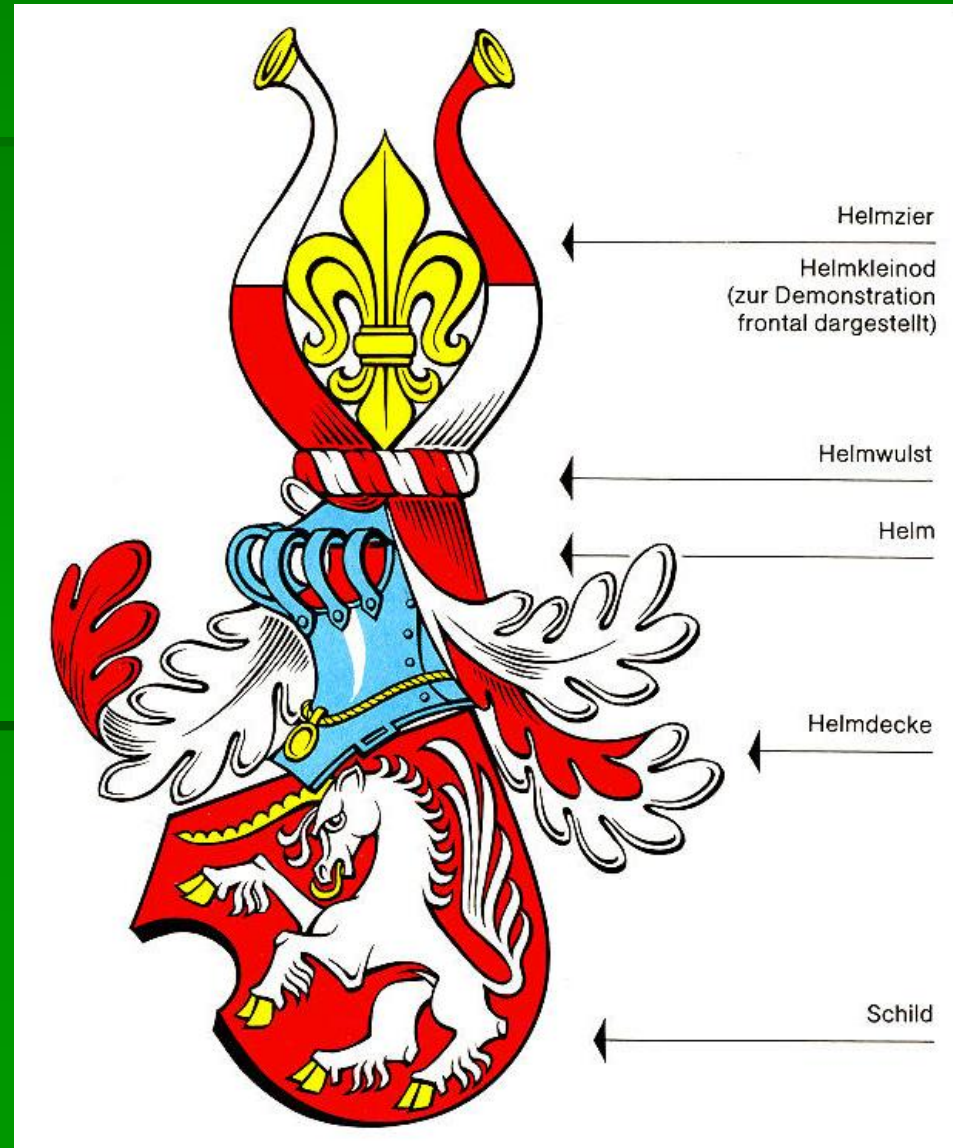
Více klenotů

Rousové z Plavna
a Praha

1438

Pozdně gotický turnajový štít

D

r

u

h

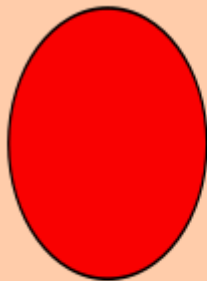
y

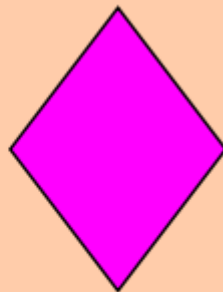
1

2

3

4

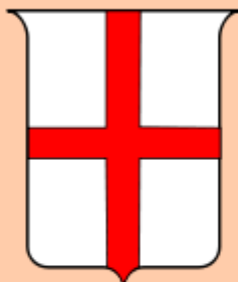
5

6

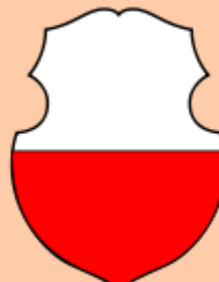
7

8

9

10

11

Š

t

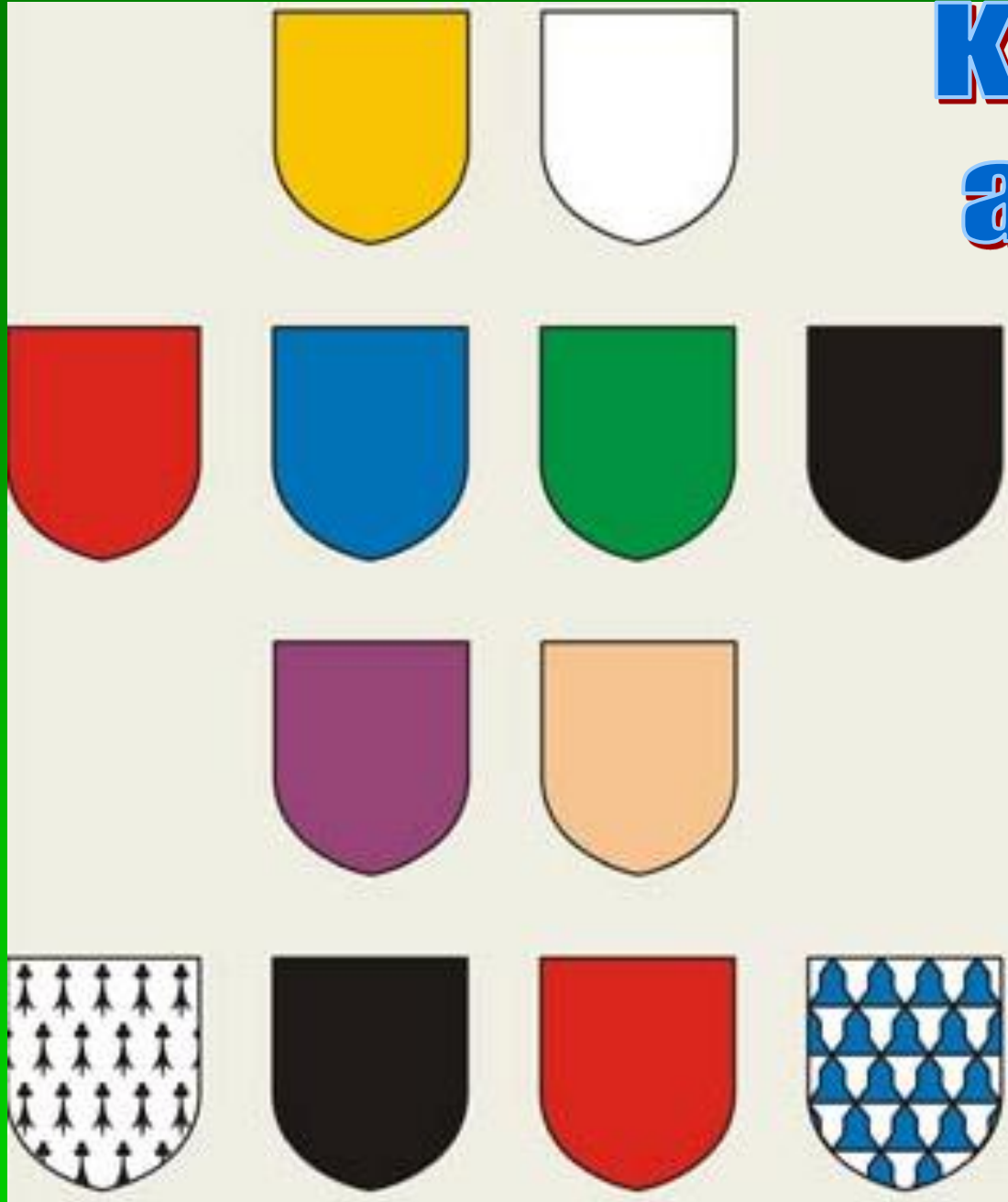
í

t

ů

1. trojhranný (gotický) 2. francouzský (nový) 3. oválný 4. routový 5. čtvercový 6. italský 7. švýcarský 8. anglický 9. kolčí 10. renesanční 11. gotický (španělský)

Kovy, barvy a kožešiny

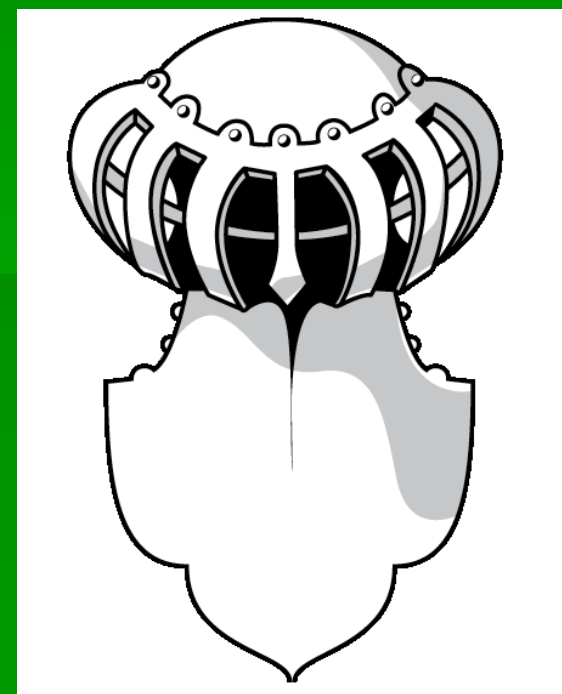
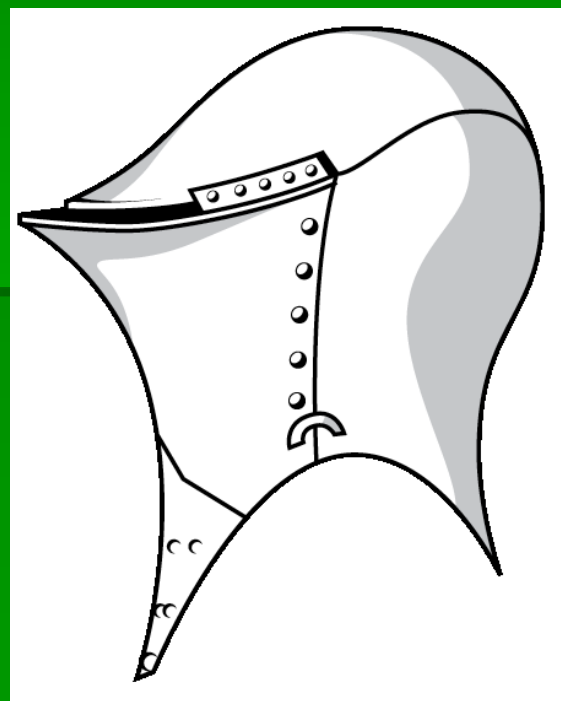
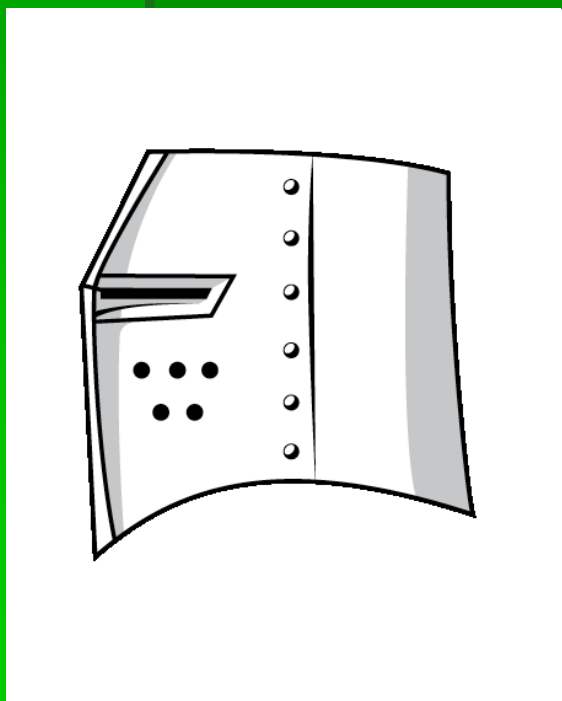
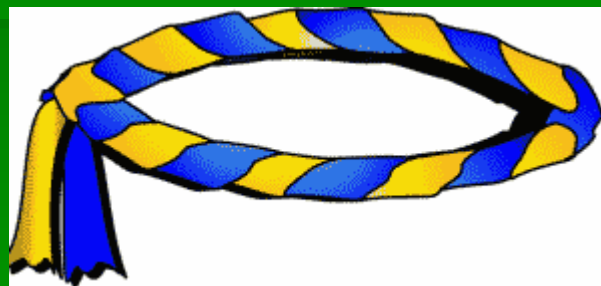

Heraldické kovy -
zlato a stříbro.

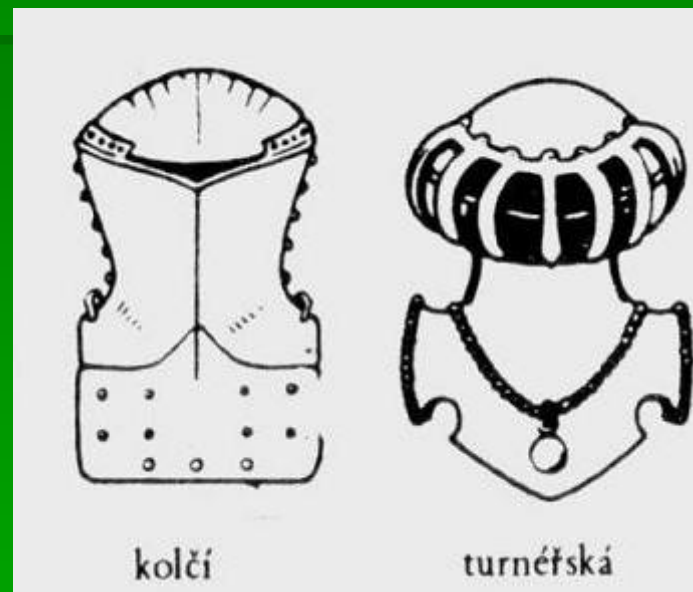
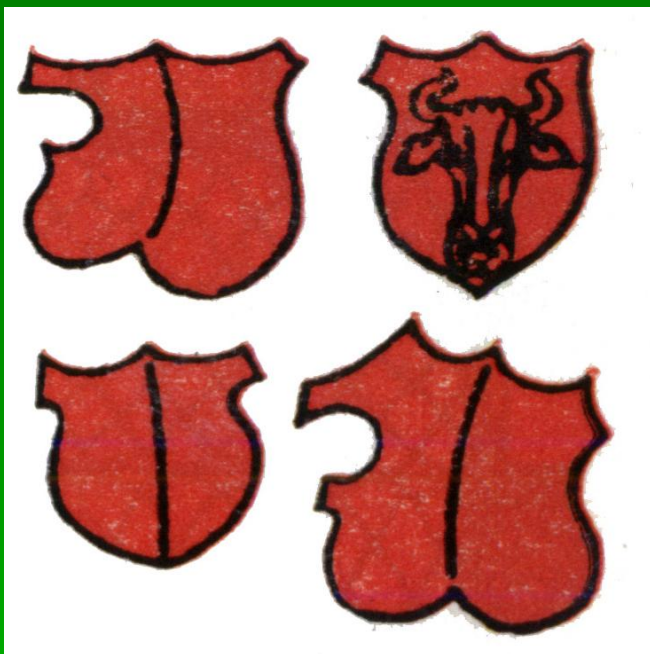
Heraldické barvy
- červená, modrá,
zelená, černá,
purpurová a
přírozená, v barvě
pokožky.

Heraldické
kožešiny -
hermelín, sobol,
kunina,
popeličina.

Přilby a točeniče

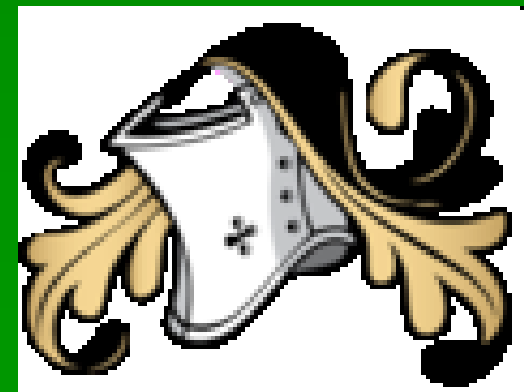

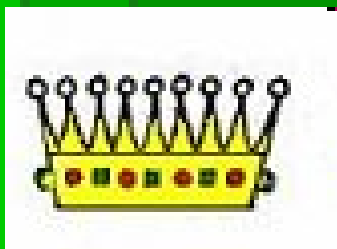
Štíty, přilby, přikryvadla pozdněgotické

kolčí

turněská

К
О
Р
У
Н
А

К
О
Р
У
Н
А

Hierarchie španělských heraldických korun

Spanish Heraldic Crowns

Nobiliary

King

Prince

Duke

Marquis

Count

Viscount

Baron

Civil or mural

Diputación Provincial

Comarca (County)

City

Villa

Village

Heraldické
koruny

Švédsko

Španělsko

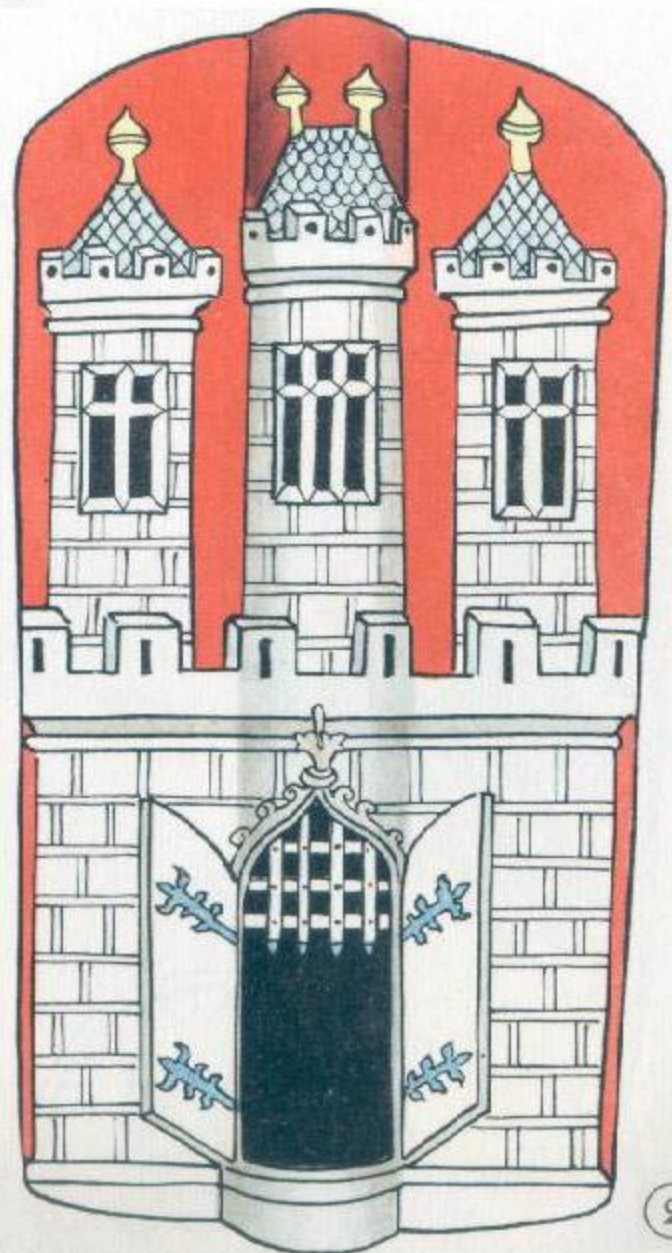

**Koruna
na štítě**

Plášť a stan

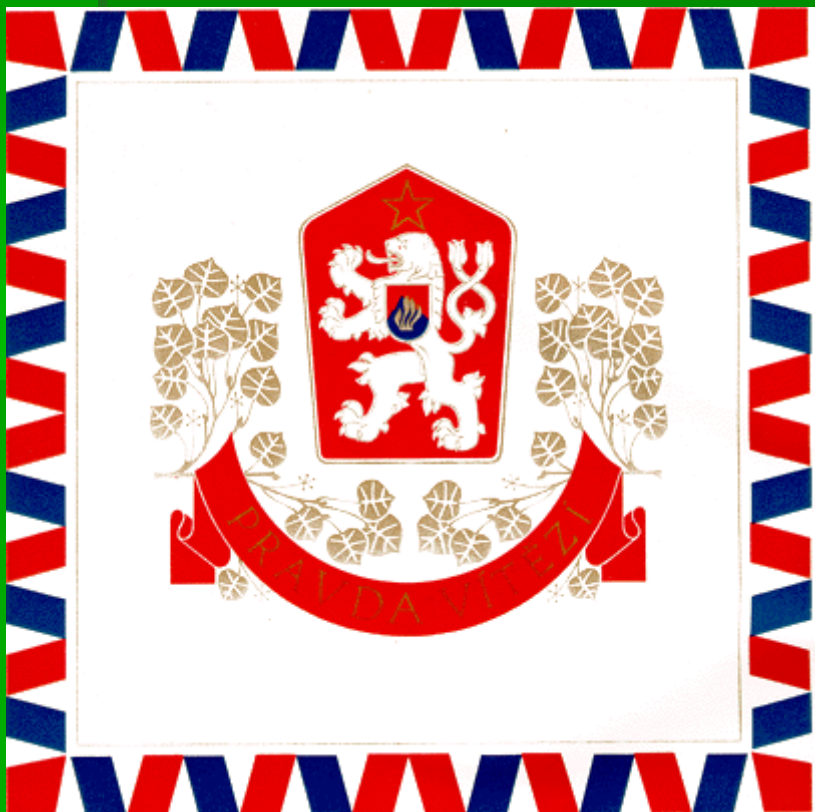

P
A
V
É
Z
A

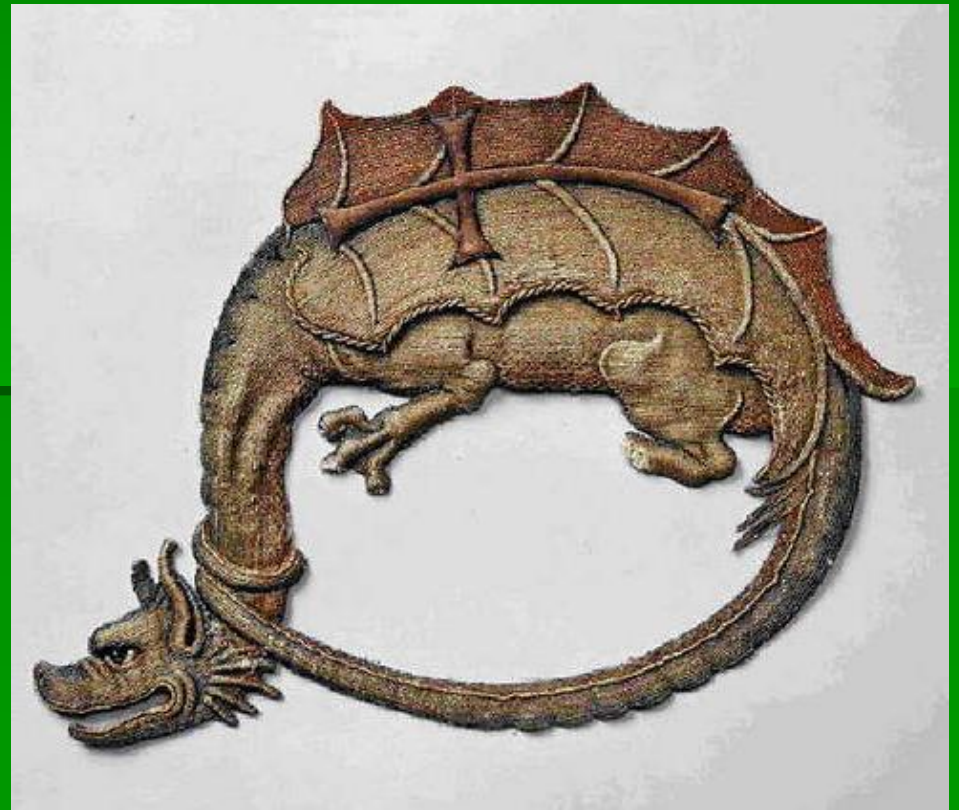
S
T
Í
T
P
Ě
C
H
O
T
Y

Státní znak z období totality

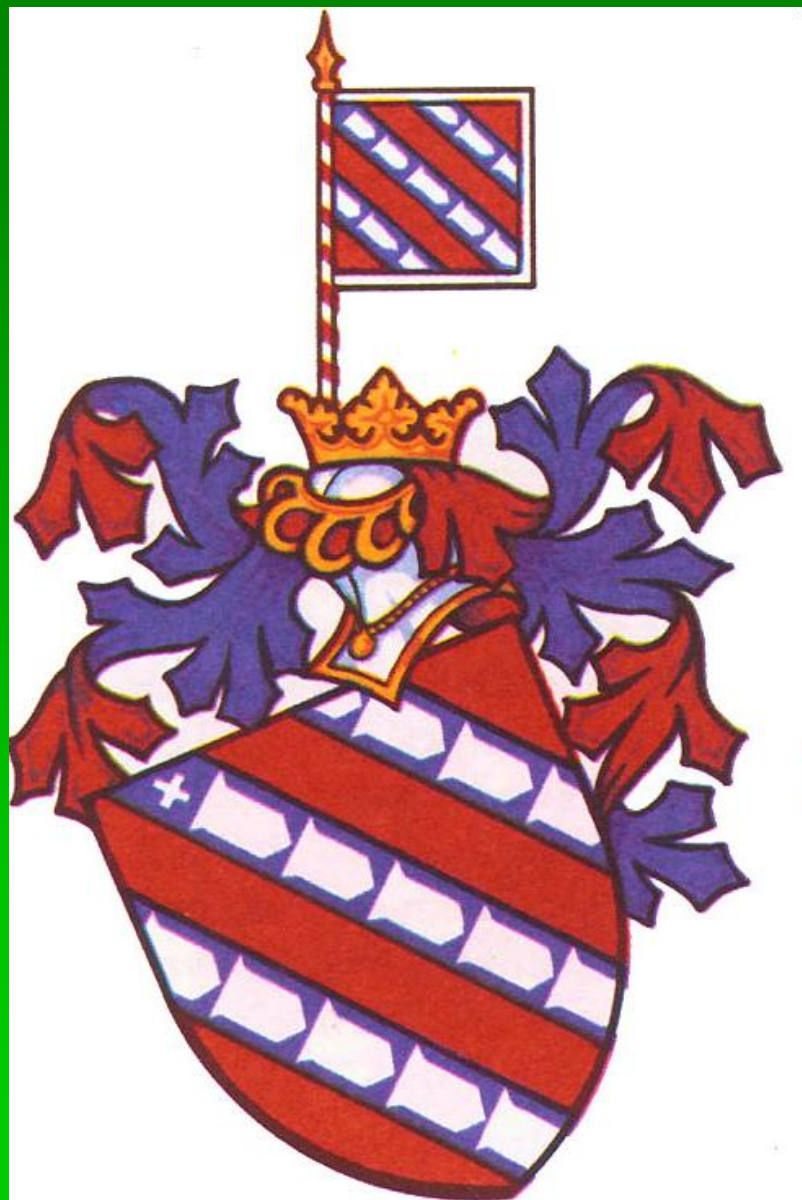

Ordo equestris Draconis Hungariae

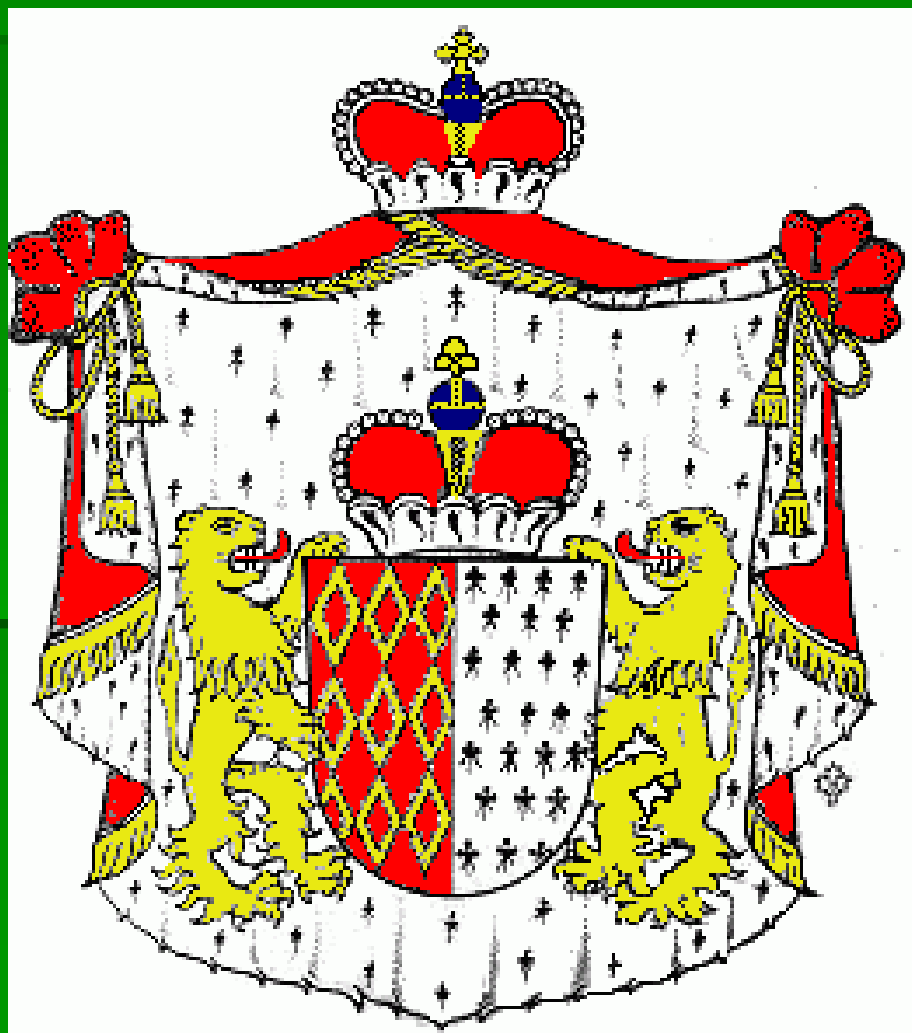
1408

Buquoyové

Rohanové

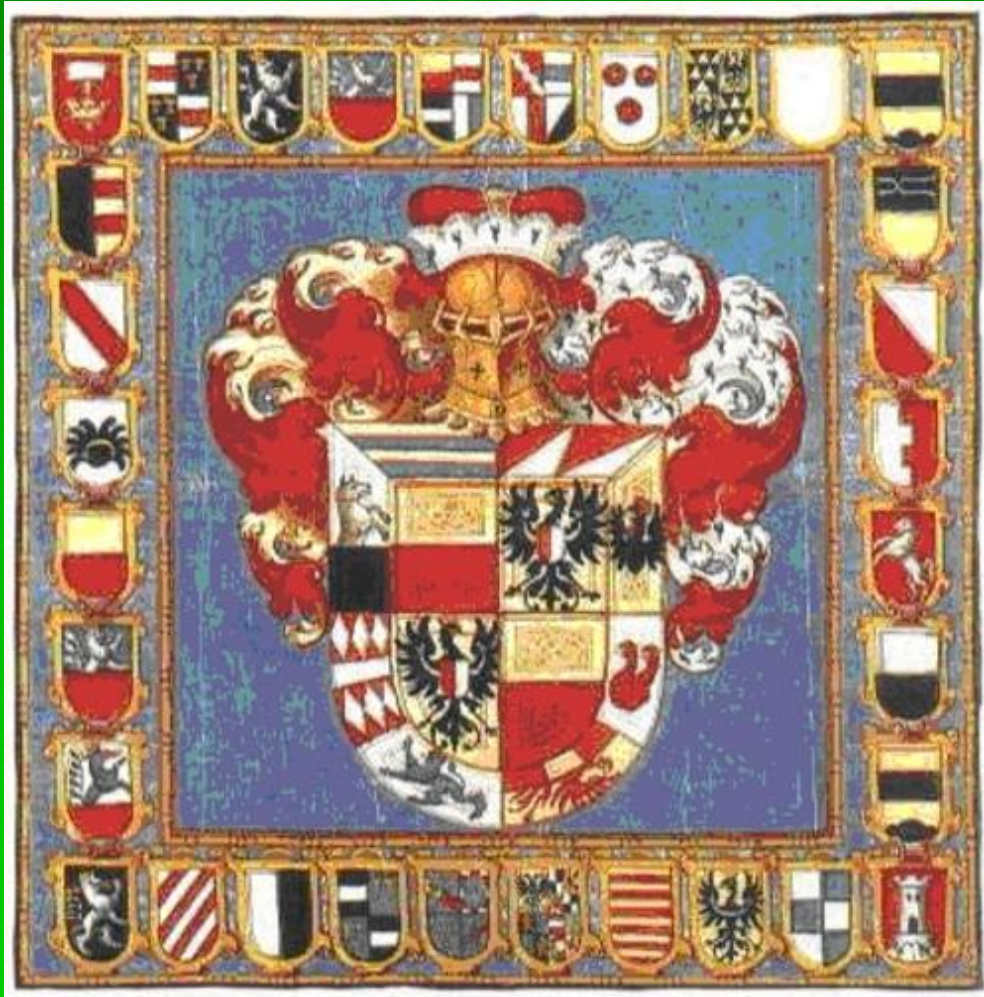
Pozdně gotická
heraldika

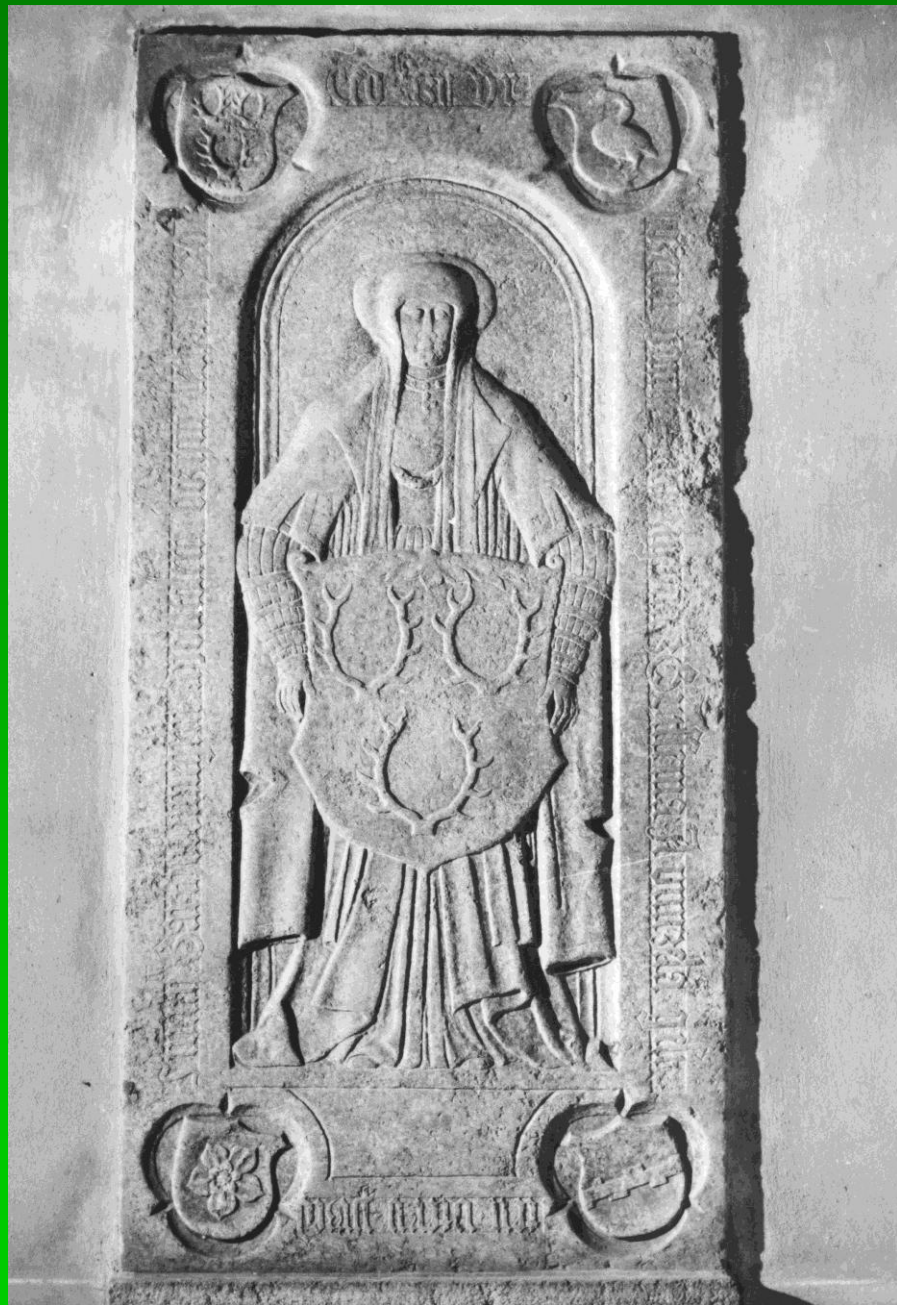
Alianční znaky

Erbovní vývod

Wzrost : 3 : perustceyna : uahelkettceyna : uay wylly
 : hofmiste : kralowstwije : czestieho : leta : bozie : om 80 xi

Paul . 2 . perustceyna . bohemia . 2 . lomnicze . katezina . 2 . uerubekia . Elitka . 2 . wartubekia .

Woznicz . 2 . perustceyna . wode . zuber .

Erbovní sál hradu Laufu u Norimberka

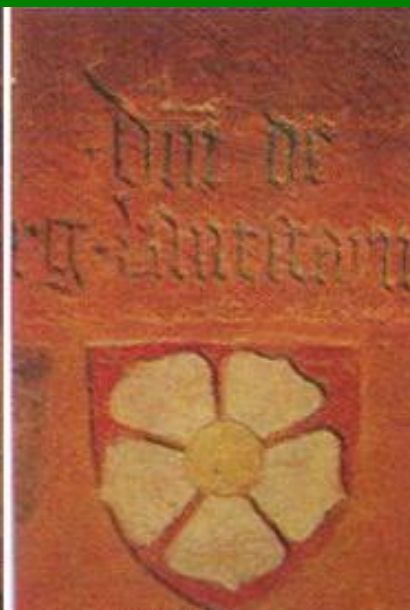
z Hazmburka

z Benešova

z Rožnberka

z Landštejna

ze Strakonice

z Oseka/Rýzmburka

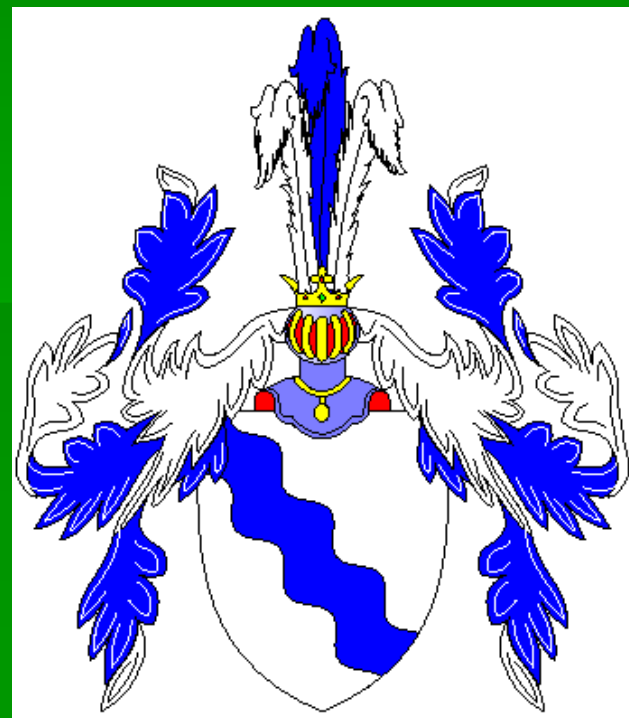

ze Švamberka

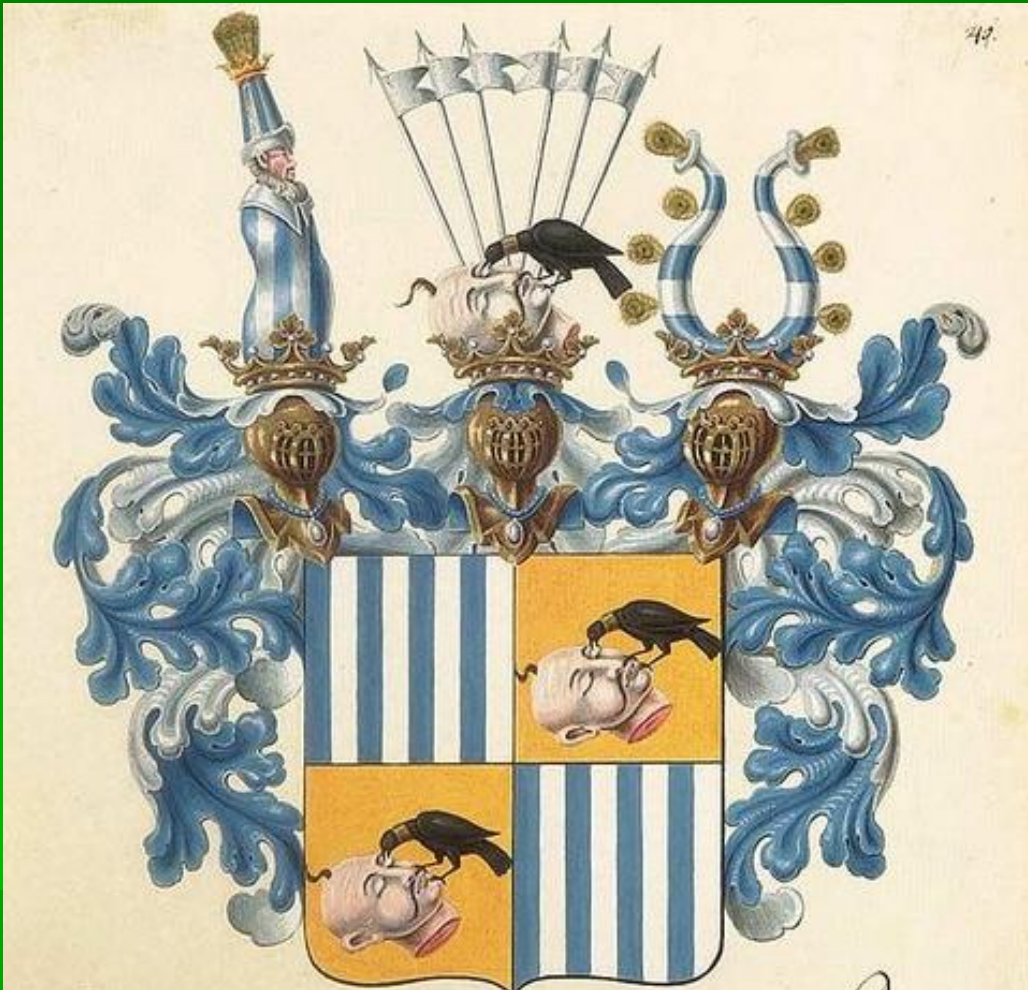

z Ústí

Erbovní pověsti

1599

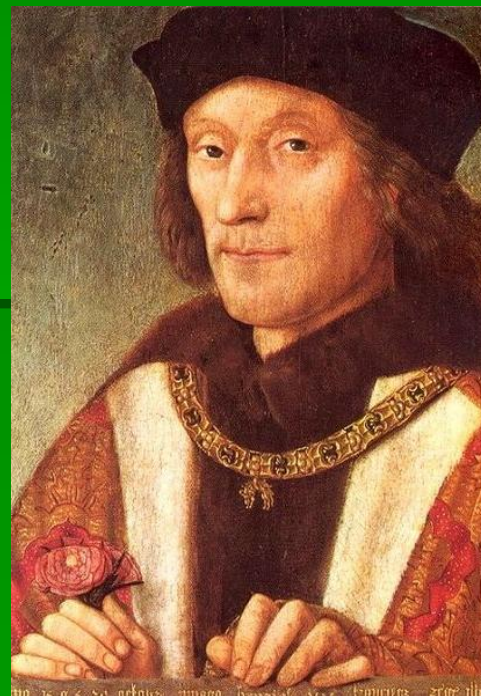

Das Wappen des Heil. Römischen Reichs Fürsten von Schwarzenberg.
Erb-Richter des Hoff-Gerichts in Retzweil.
Im Reichs Fürsten Stand erhoben durch Kaiser Leopold 1. 1671.
1792. All. Reiger.

ŘÁD ZLATÉHO ROUNA

Erby českých panovníků

Václav I. 1230 - 1253

**Gelhausenův
kodex
ca 1400**

soudobá pečeť

královna Anna Falcká

císařovna Anna Svidnická

císařovna Alžběta Pomořanská

Významné heraldické památky

Staroměstská mostecká věž

VÁCLAV IV. král římský a český

MORAVA

VRATISLAVSKO

SVÍDNICKO

NISKO

H. LUŽICE

D. LUŽICE

ZHOŘELECKO

LUCEMBURSKO

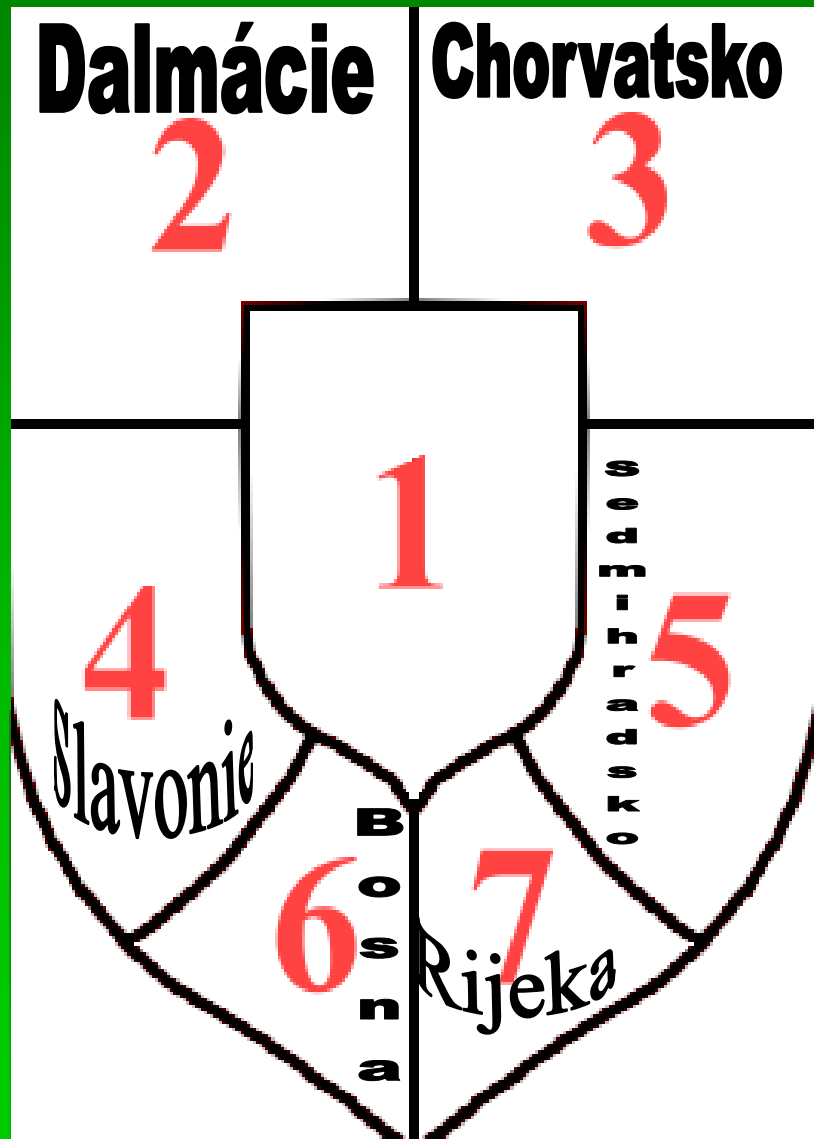
Točník znaky zemí České koruny

Královská oratoř

Země Uherského království

Dolní a Horní Lužice

Vévodství slezské a Markrabství moravské

Hrabství kladské a znak města Kladska

Braniborsko

Hradební koruny:

Vršovice – Milán - Trondheim

Hradec Králové

Ústí n. L.

Tachov

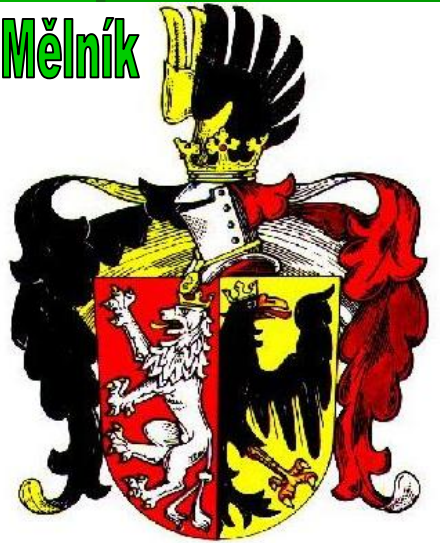

Litoměřice

Znaky českých měst

Mělník

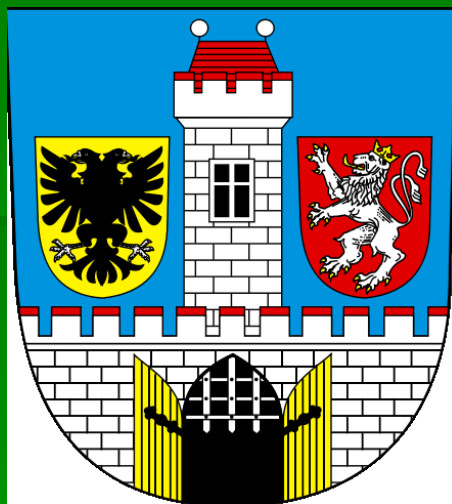

Slaný

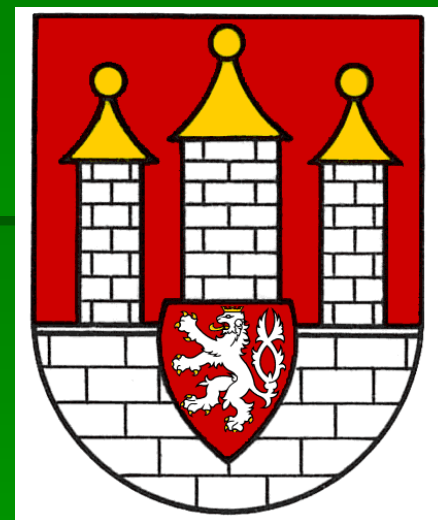
Dvůr Králové

Český Brod

České Budějovice

Most

Polička

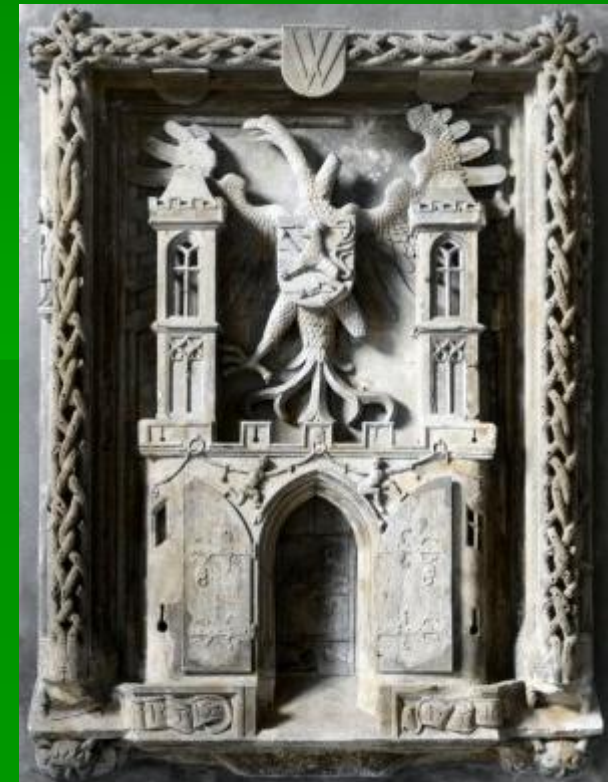
Děčín

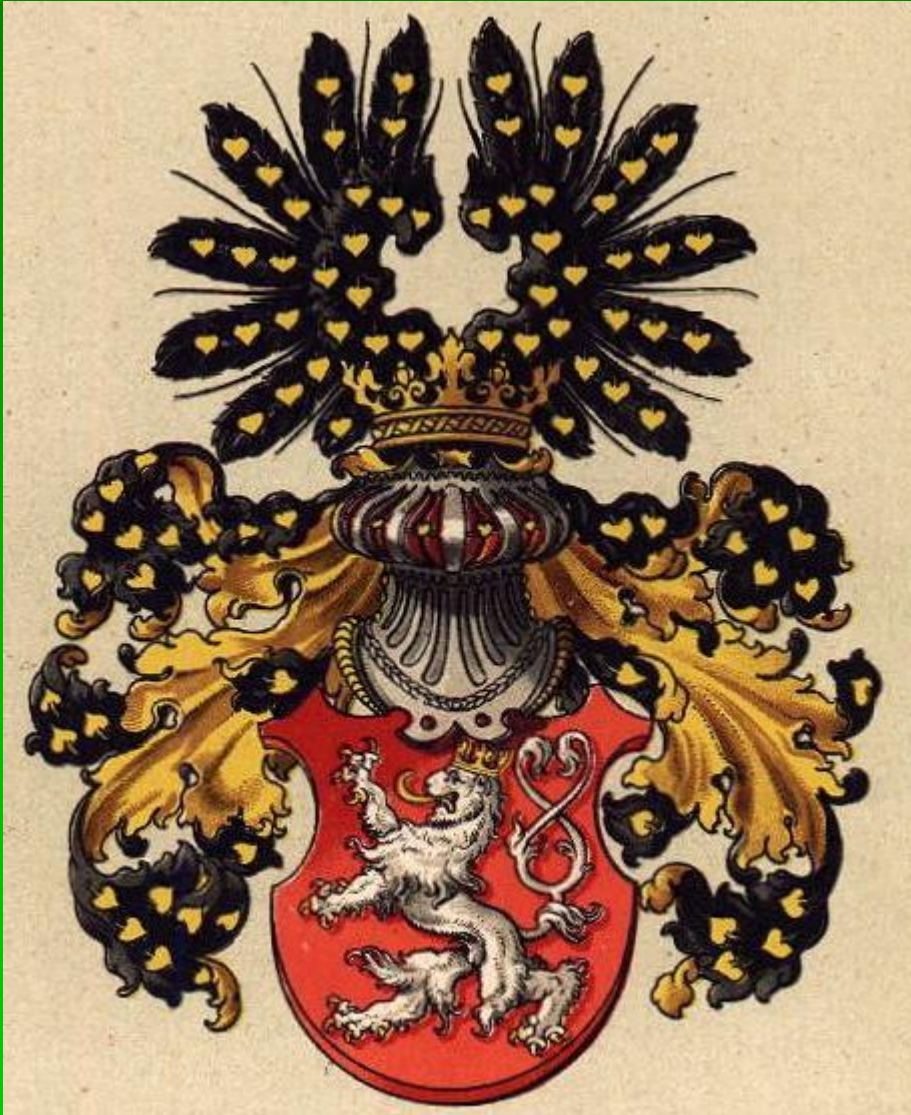
Slaný - heraldická výzdoba Velvarské brány

Louny a Tábor
městské znaky

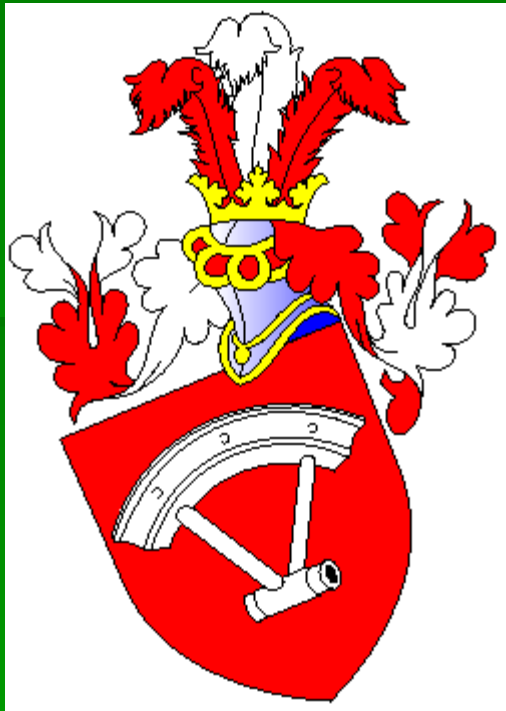
První znamení Iva
na pečetí Přemysla Otakara I.
1203

Mluvící znamení

Přemysl Otakar II. 1253 - 1278

Jezdecké pečeti Přemysla Otakara II. a Mikuláše Opavského

Mikuláše I. Opavského

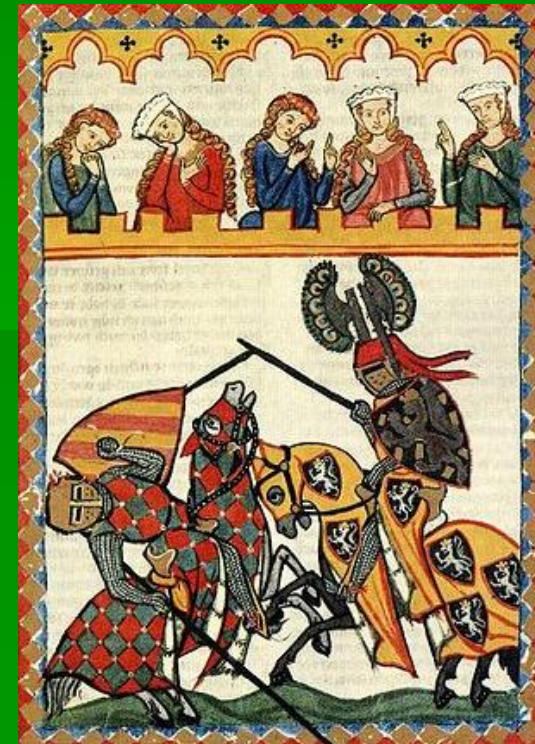
Brakteáty Přemysla Otakara II.

Codex Manesse

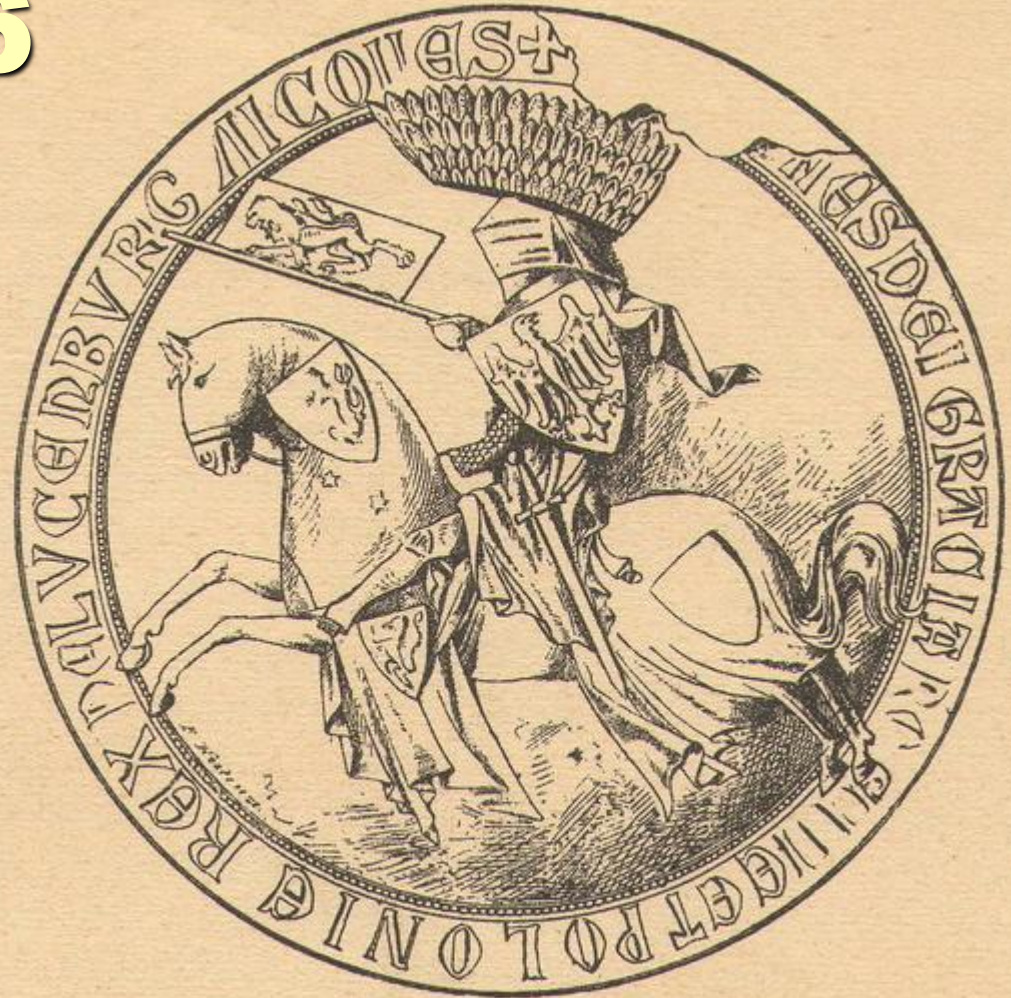
Václav II.

1278 - 1305

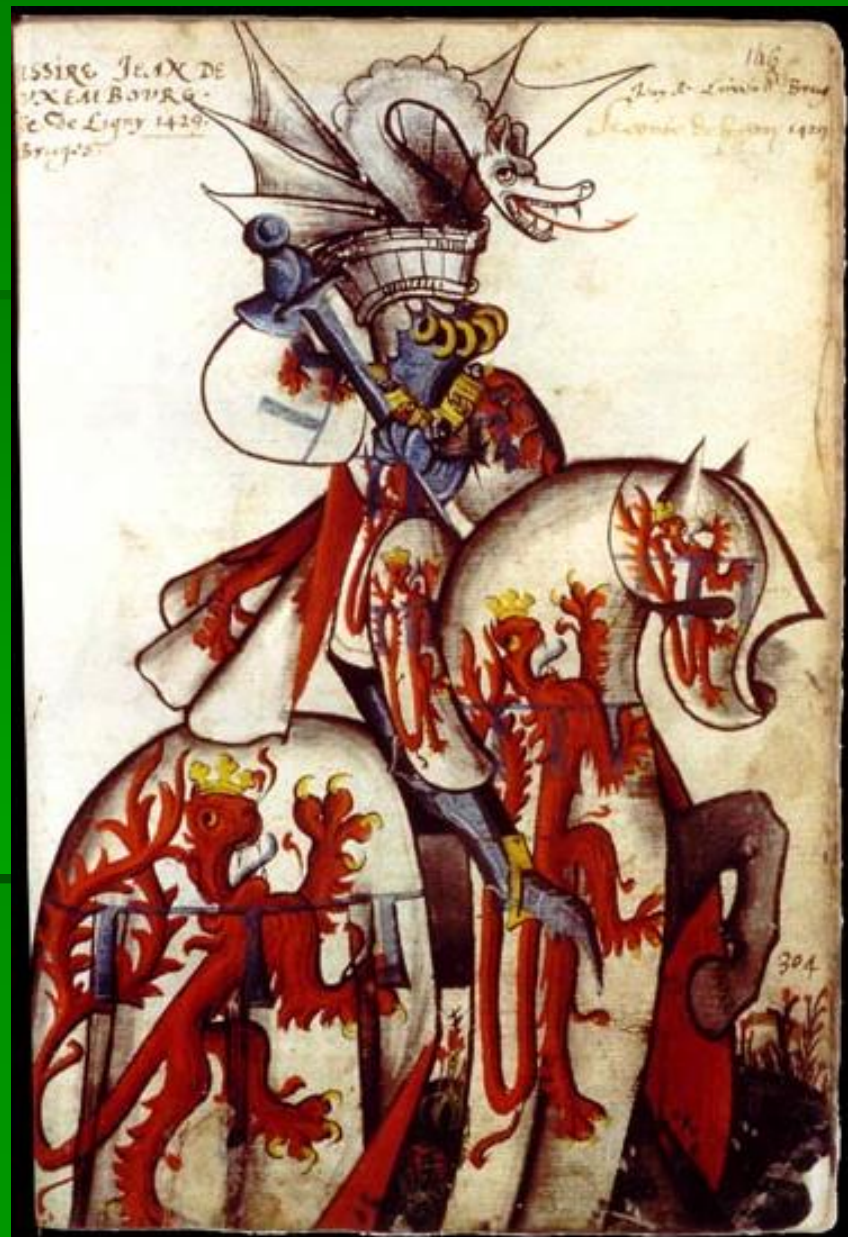
Jan Lucemburský

1310 - 1346

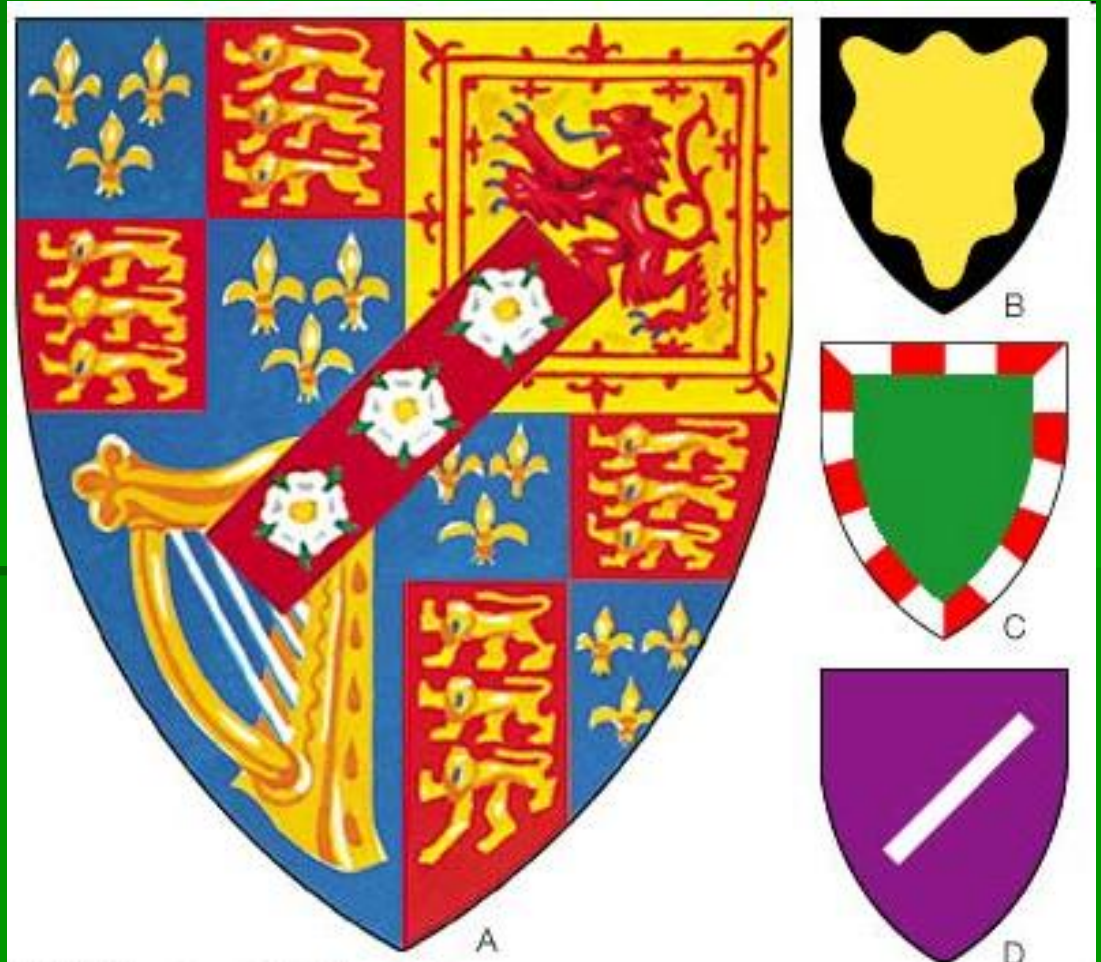
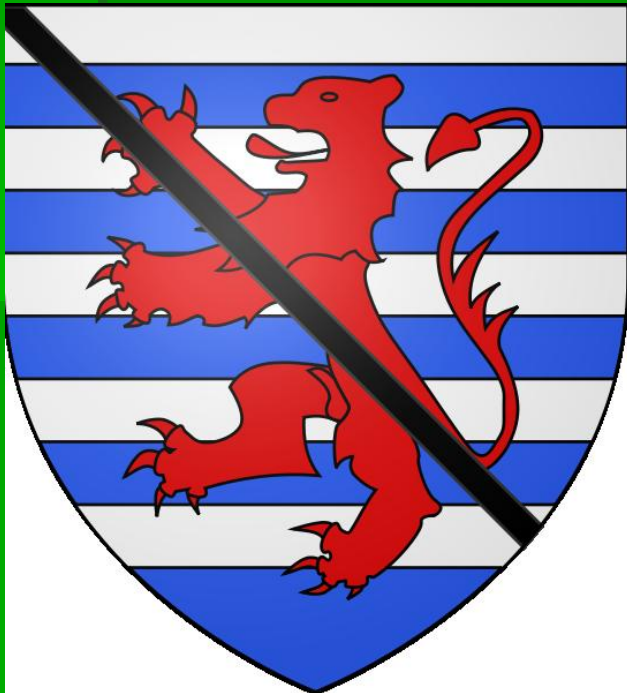
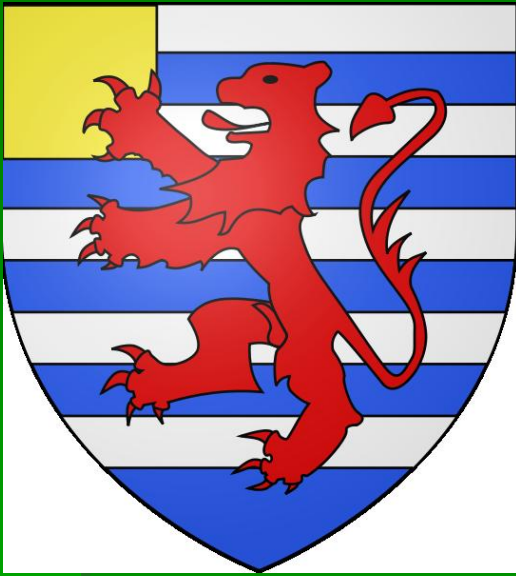

Petr a Jan III. Lucemburští

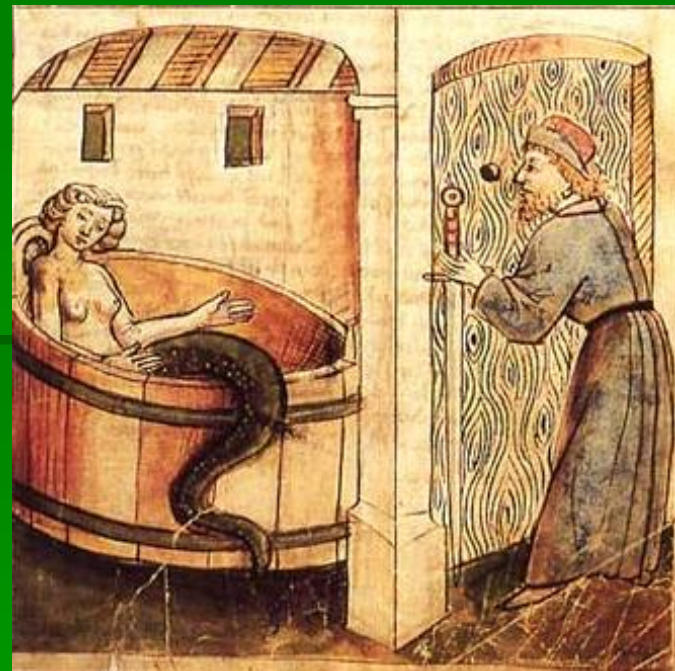
Bastardský pruh a bordura

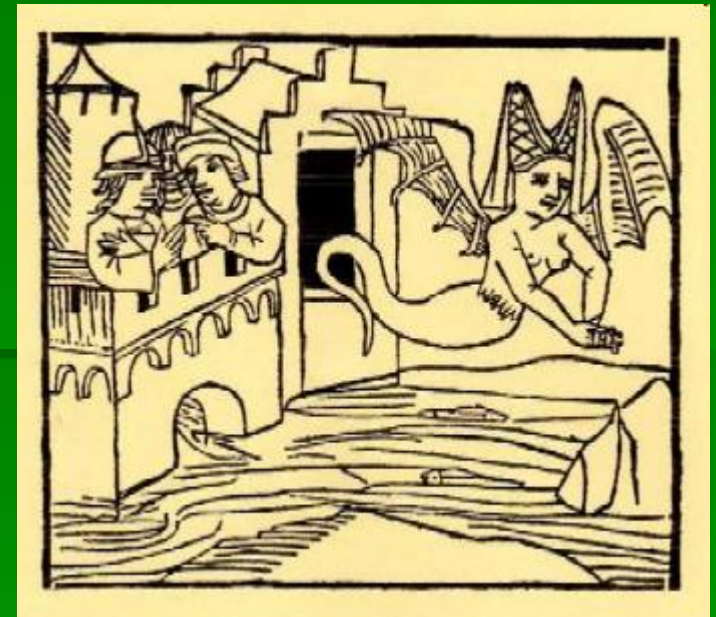
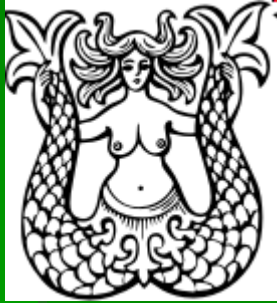

Román o víle Meluzíně

- Roku 1393 dokončil Jan z Arrasu na objednávku vnoučat českého krále Jana Lucemburského a Elišky Přemyslovny rozsáhlý spis o tragickém osudu krásné víly Meluzíny, mytické zakladatelky rodu Lucemburků. Jde o strhující příběh krutého prokletí, zrazené lásky, magických kouzel, zakletých hradů, křížových výprav a marné touhy po prostém lidském štěstí.

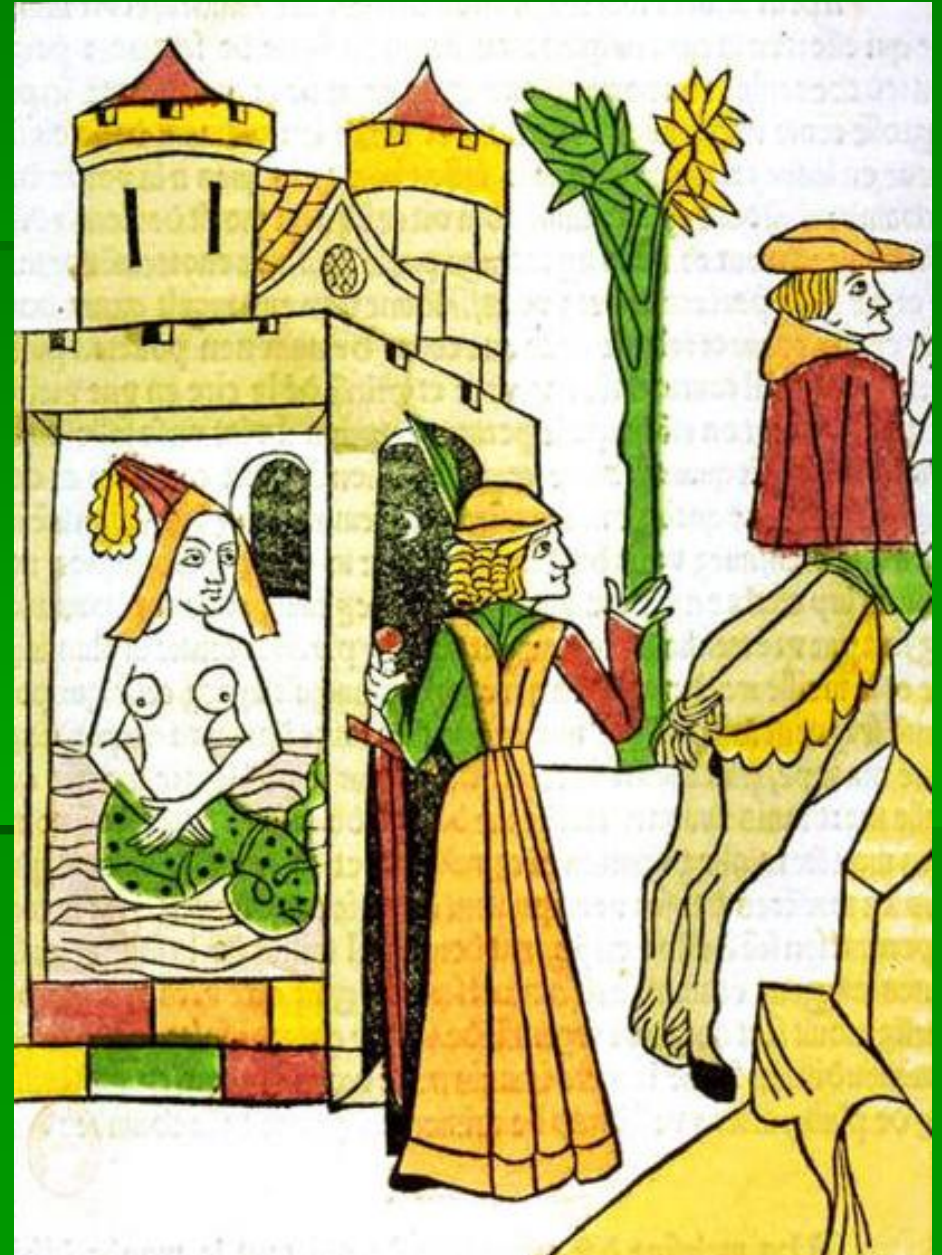
Víla Meluzína

- **Pověst o Meluzíně vypráví, že Meluzína byla mořská víla – Siréna. Měla místo nohou rybí ocas. Přesto byla manželkou i matkou. Manžel jí však musel slíbit, že v sobotu nikdy nebude vyhledávat její společnost. Kvůli podezření z nevěry tento slib porušil, spatřil ji v lázni a odhalil její tajemství. Meluzína proto s velkým nářkem odlétla oknem a opustila tak manžela i děti. V noci se vracela a kojila své děti. Zjevovala se také v případě, že měl zemřít někdo z rodu Lusignan. Od Meluzíny odvozovali svůj původ Lusignanové, Lucemburkové, rod Valois, páni z Parthenay a další rody**

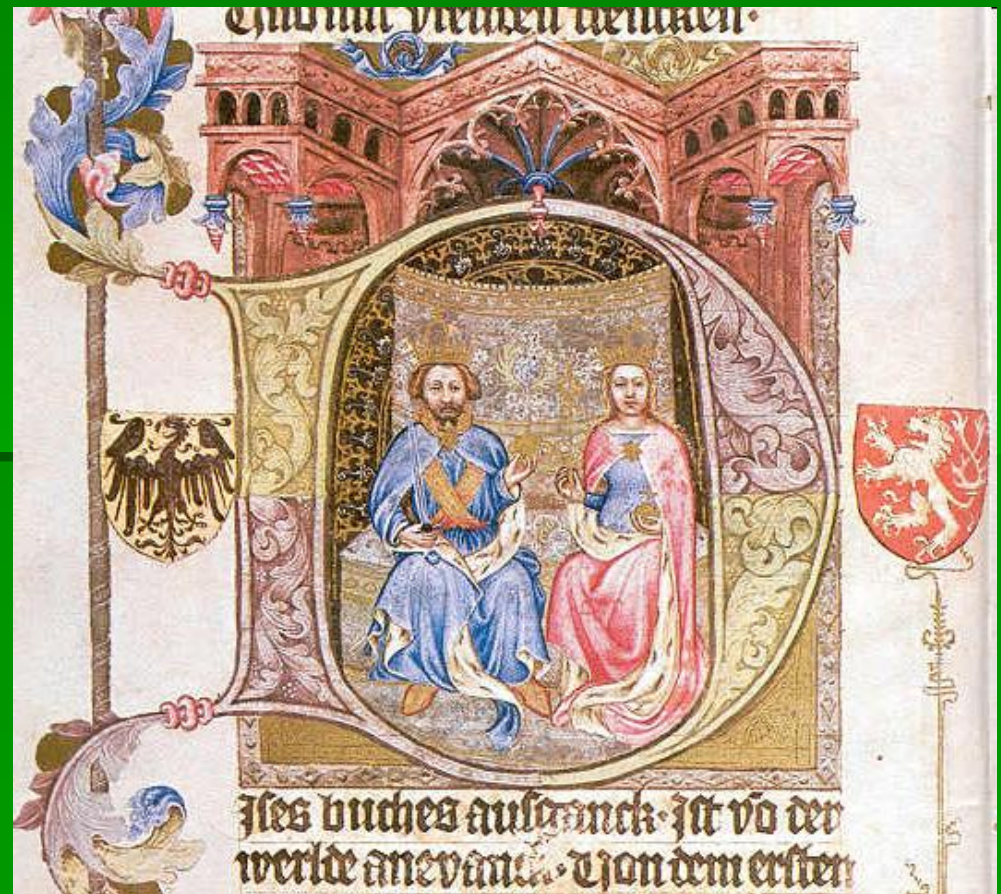
- Raimondin zjišťuje co má doma za ženu

Lusignan

Iluminované rukopisy Václava IV.

Páni z Kunštátu a z Poděbrad

Jiří z Poděbrad 1458 - 1471

Vítkovci

Vítek z Prčice
(† 1194)

Jindřich

páni z Hradce

zlatá růže na
modrém poli

Vítek II.

páni
z Krumlova

zelená růže
na stříbrném
poli

Vítek III.

páni
z Rožmberka

červená růže
na stříbrném
poli

Vítek IV.

páni
z Landštejna
a Třeboně

stříbmá růže
na červeném
poli

Sezema
(Sezima)

páni
ze Sezimova
Ústí

černá růže na
zlatém poli

páni
ze Stráže

modrá růže na
zlatém poli

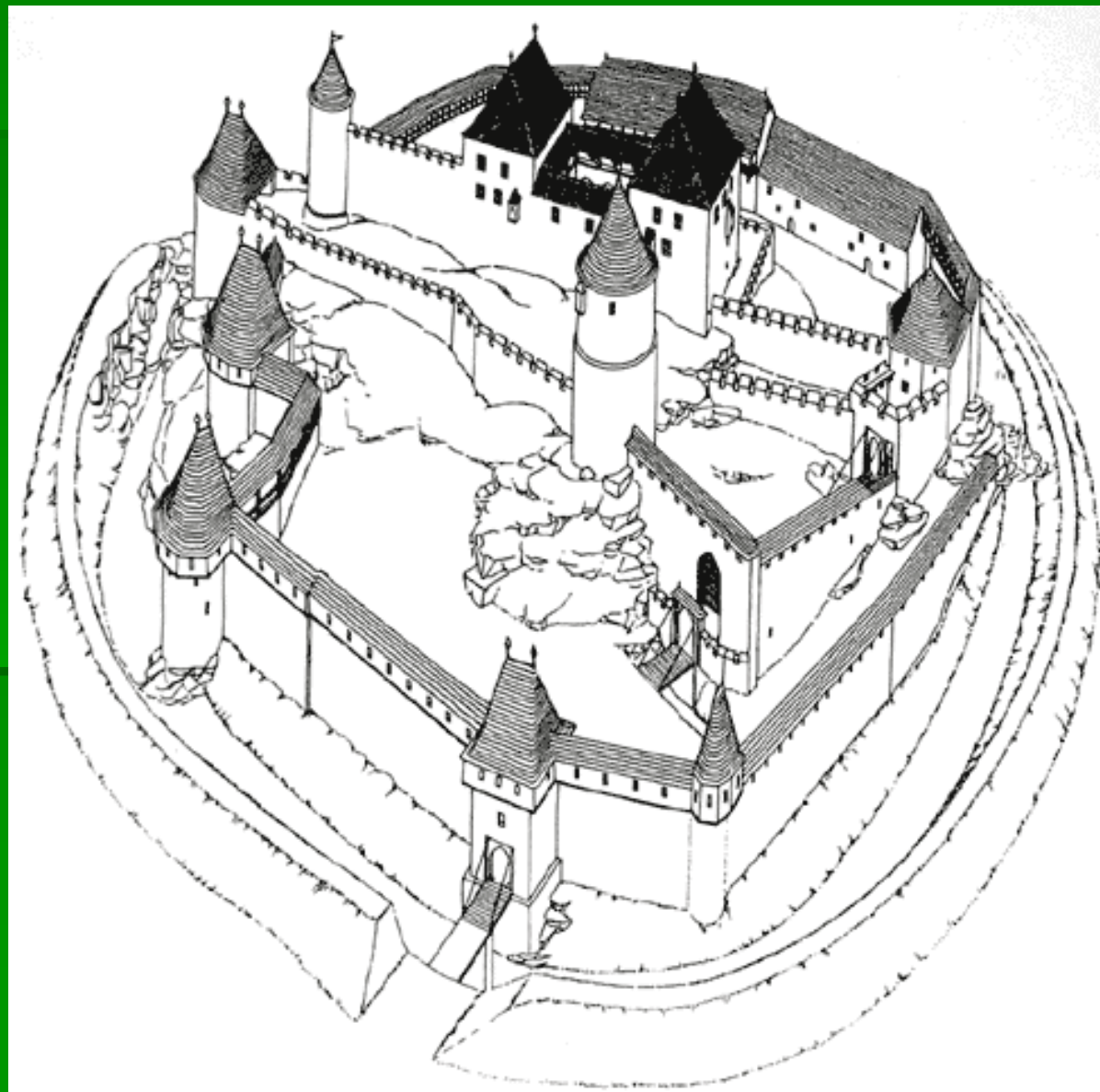
Dělení rúží 1742 – Český Krumlov

ČESKÝ KRUMLOV

Helpfenburk u Bavorova

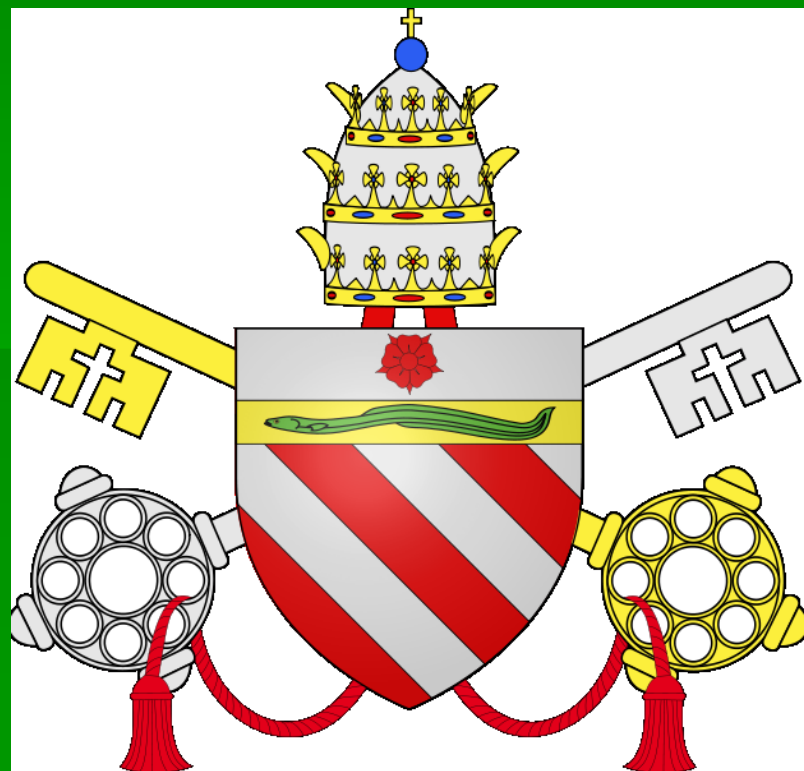

Orsiniové a Rožmberkové

Orsini Rinaldo
dei Duchi di Gravina
Arcivescovo di Firenze

Gerracchini Vescovi Fiorentini

Vyšší Brod rodový klášter Rožmberků

Český Krumlov

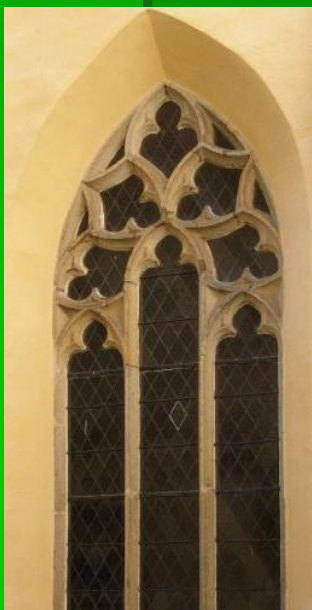

B
 í
 l
 á
 p
 a
 n
 í

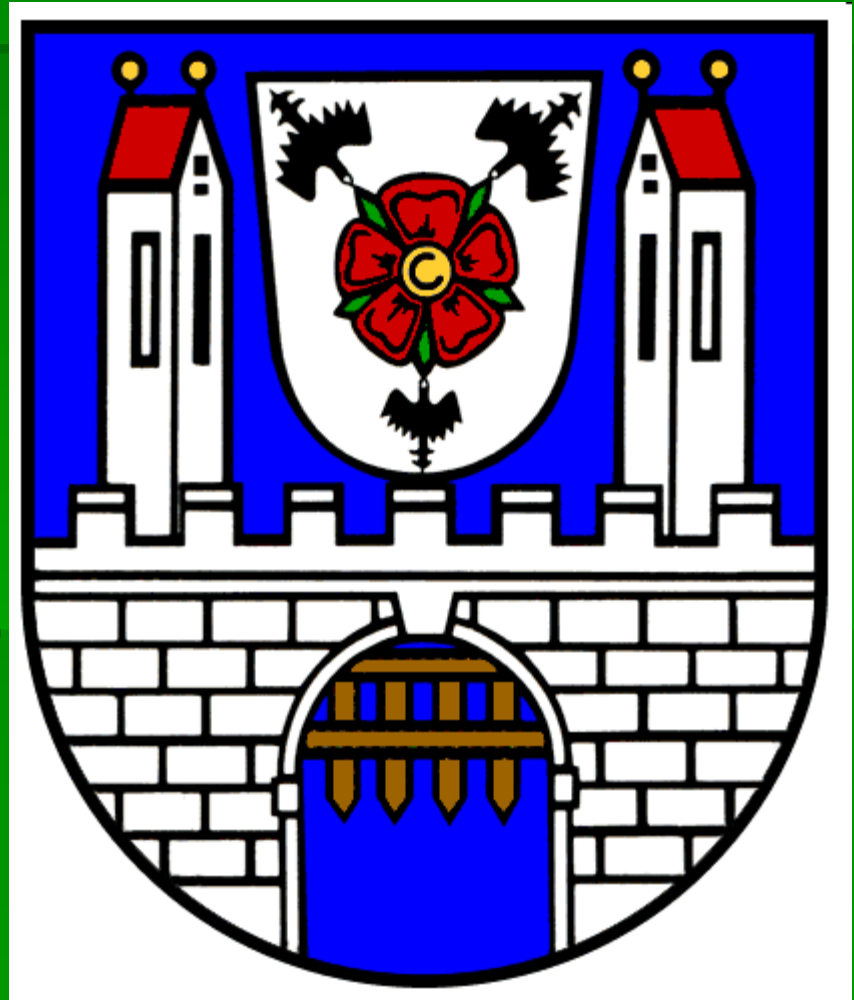

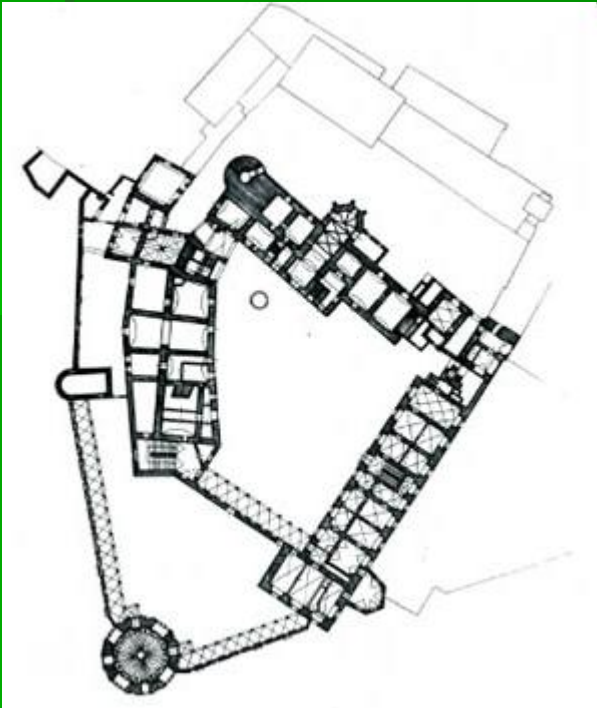
Třebon

Městské opevnění

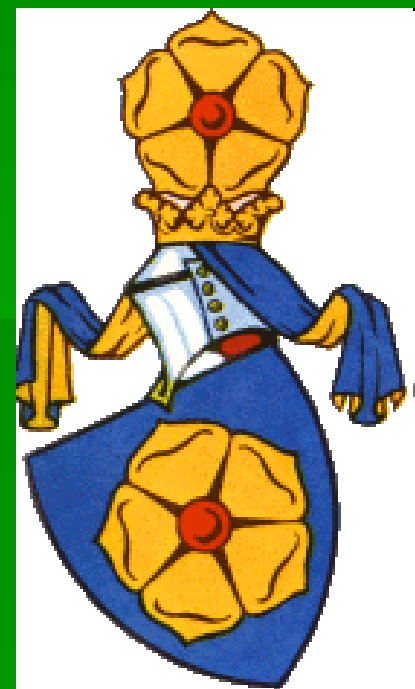
Jindřichův Hradec

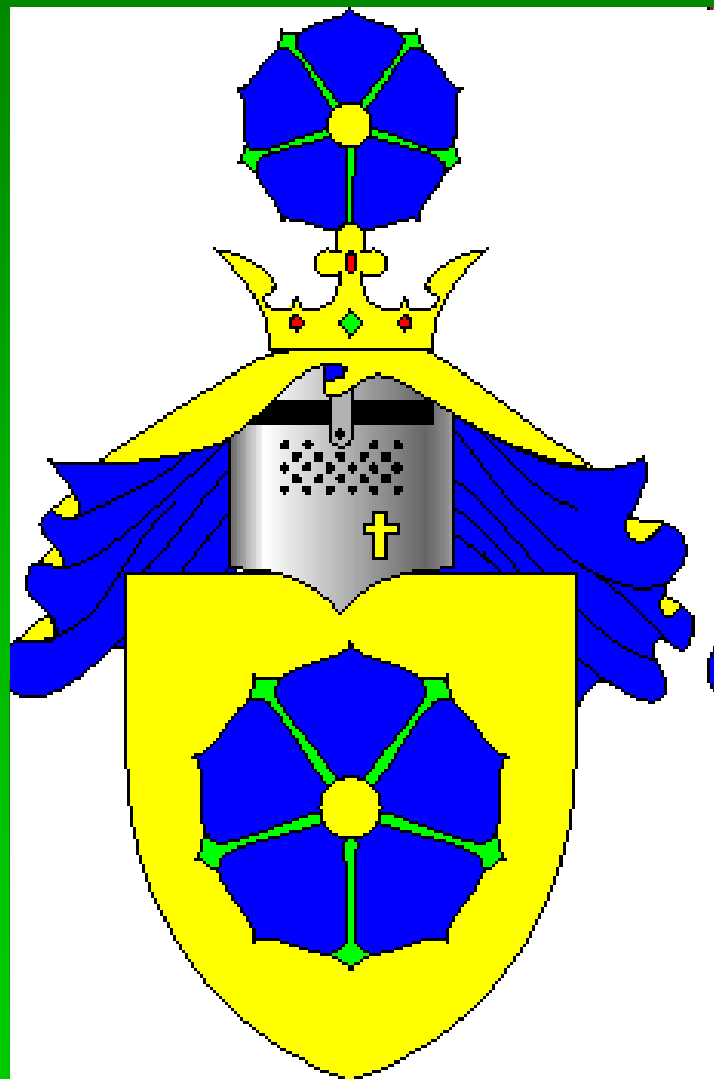
Roštejn

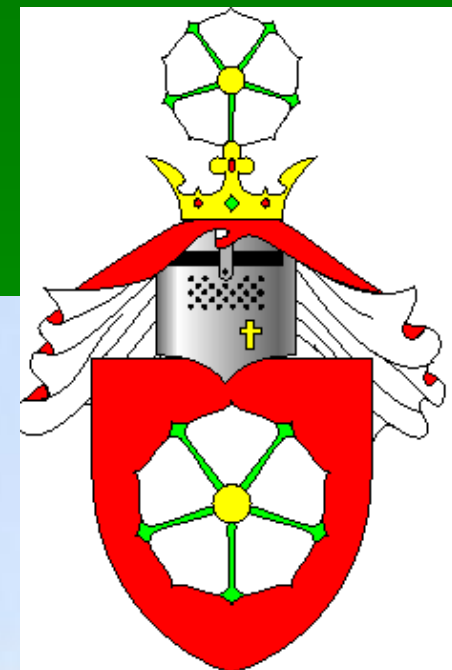
Páni z Hradce

Páni ze Stráže

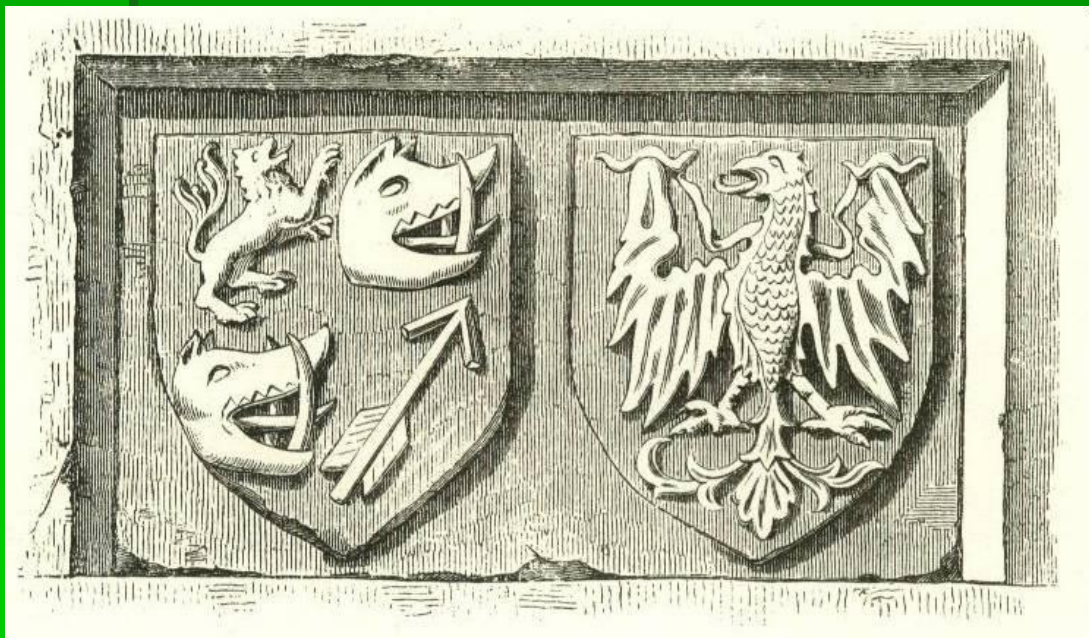
Páni z Landštejna

Janovici:

**z Janovic a Petršpurku, z Kolovrat,
Čejkové z Olbramovic, Žd'árští ze Žd'áru**

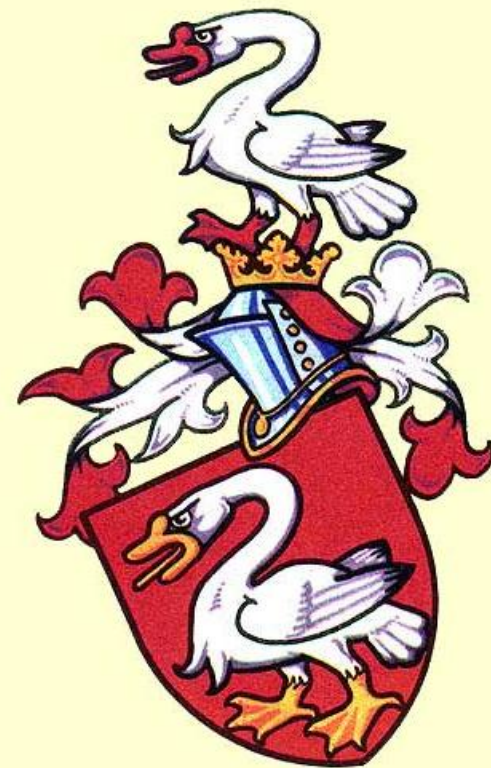

Bor u Tachova

čtyřsetletá rezidence
pánů ze Švamberka

Jindřich
ze Švamberka

Pernštejnové

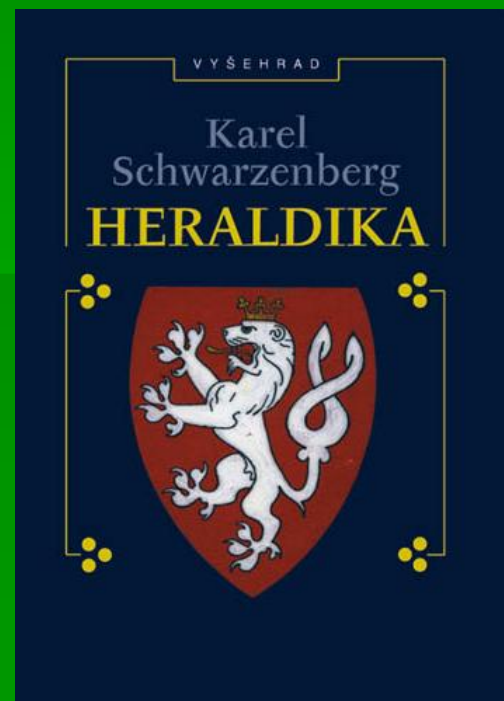
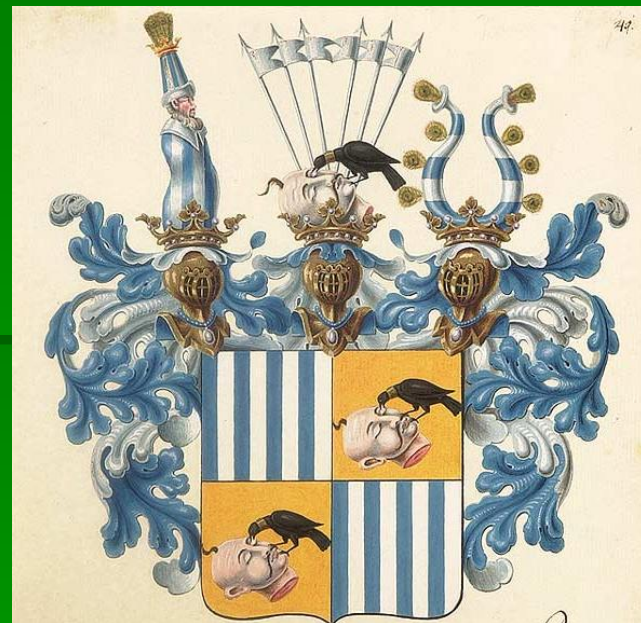
Erbovní pověst Pernštejnů

Hrádek

Orlícká větev Schwarzenbergů

**Ludvík
korunován na
českého krále jako
tříletý v r. 1509**

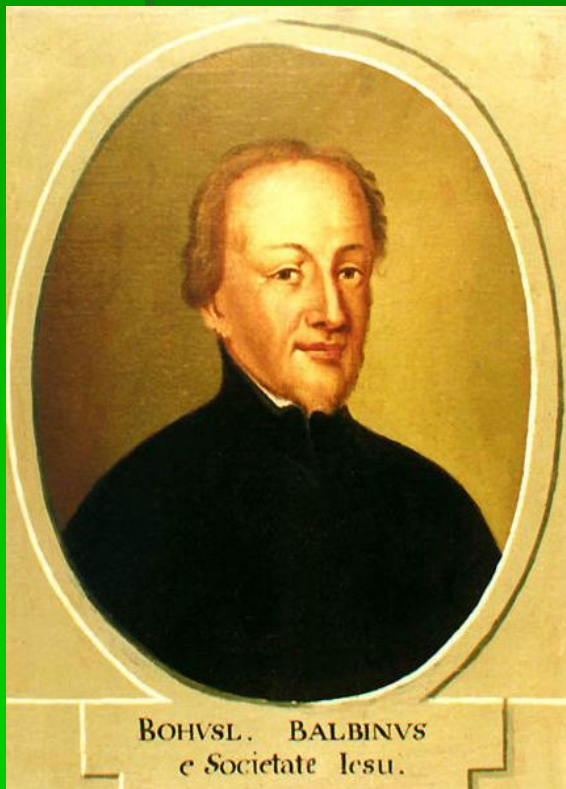

Hroznatovci

Bohuslav Balbín

O původu hrabat z Gutštejna

RÝZMBERK

Půta Švihovský z Rýzemberka, nejvyšší sudí Království českého

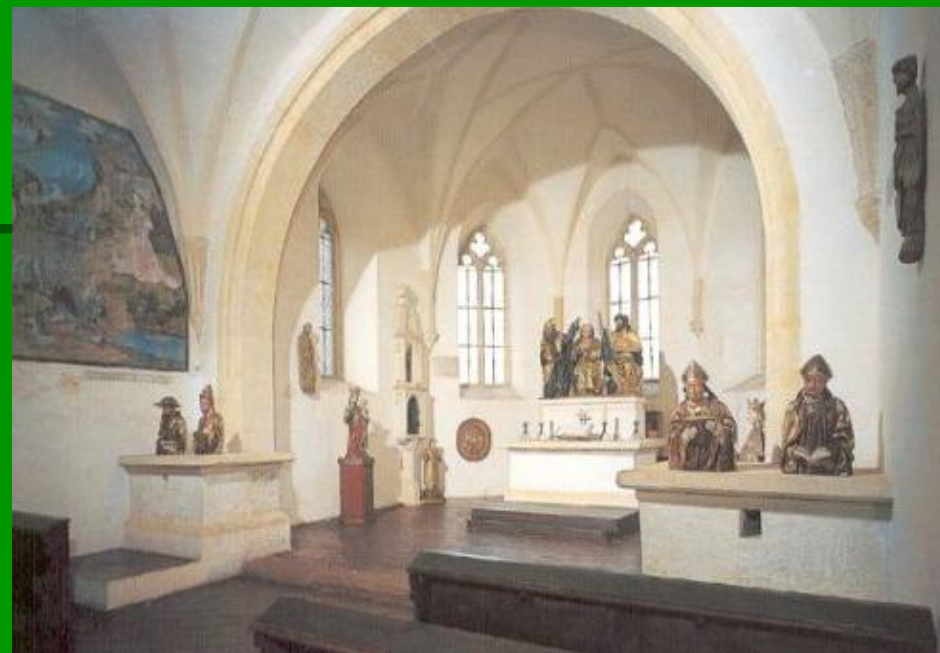
- Rabí
- Švihov
- Horažďovice

S
V
i
h
o
V

Oratoř a presbytář

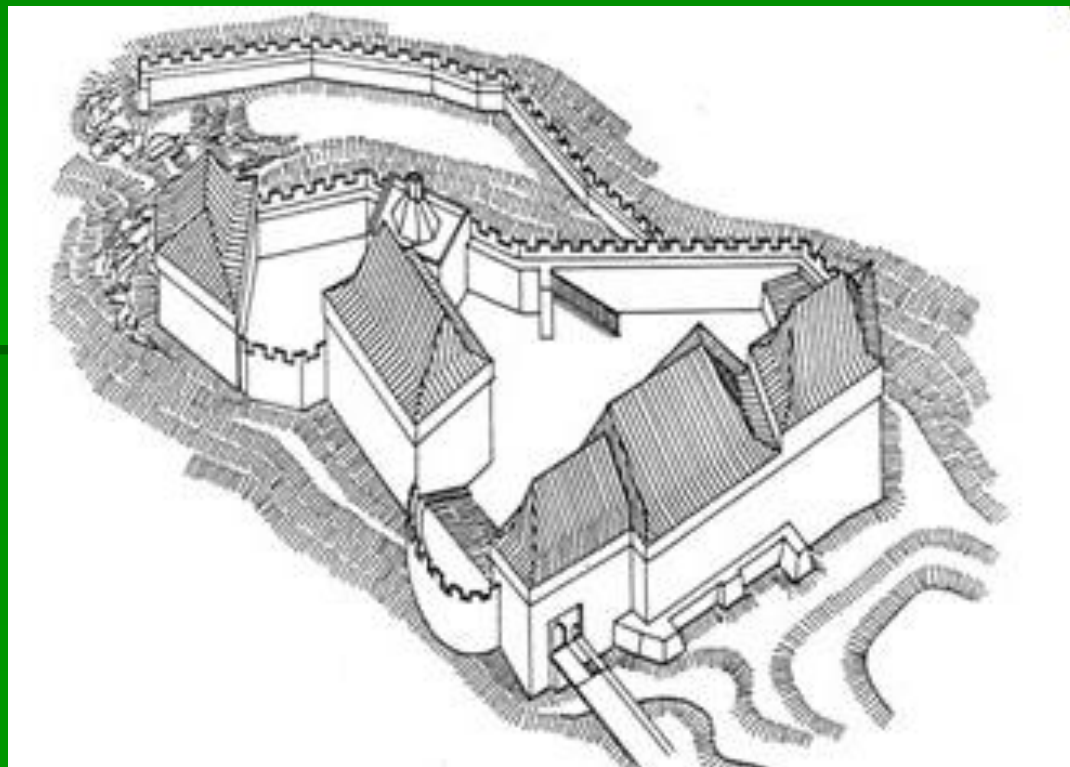
Ronovci

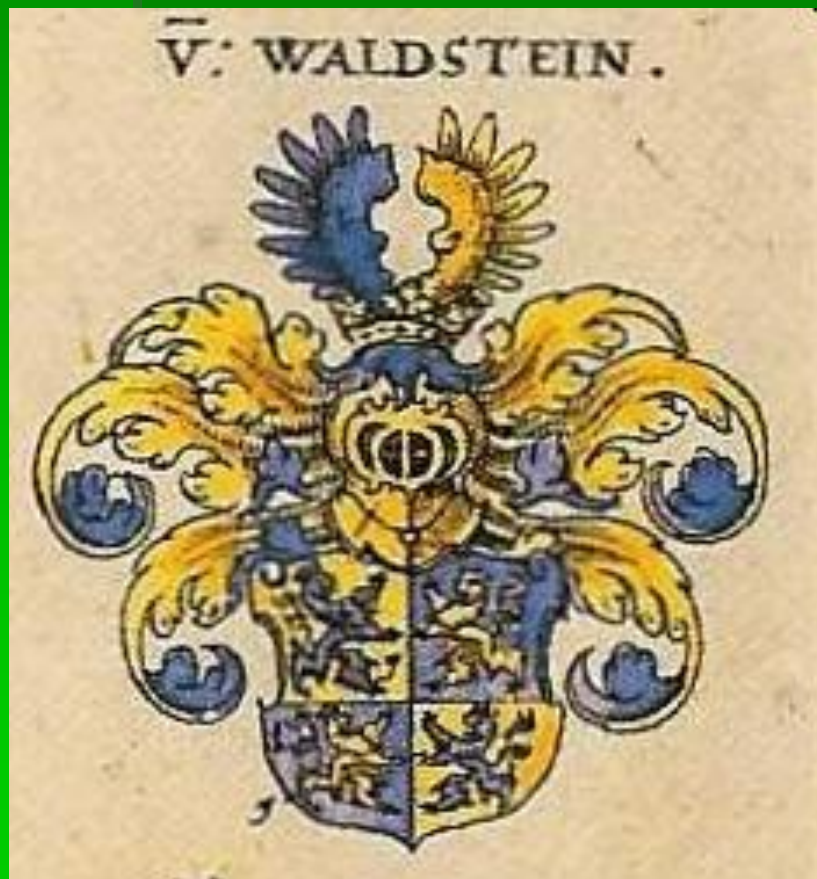
Omyl Mikoláše Alše

Jan Roháč z Dubé

Čtvrcený štít Valdštejnů

Jáchymovská mincovna

Husitské války 1419 - 1434

